

INFOKOMMUNIKÁCIÓS JOGI SZEKCIÓ

Freedom of Expression az algoritmusok világában
Emberi jogok érvényesülése a közösségi média platformjain

Konzulens: Dr. Gosztonyi Gergely

Huszár Daniella

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam-, és Jogtudományi Kar
jogász egységes, osztatlan képzés

2020

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezetés	3
II. Az állam szerepe az online joggyakorlás biztosításában	5
III. Szolgáltatók, mint a szabályozást végrehajtó aktorok	8
1. <i>A szolgáltatók fogalma és európai szabályozása</i>	8
2. <i>Felelősségi rendszerek</i>	10
IV. A szolgáltatók által alkalmazott szabályozás és eljárás a közösségi médiában közzétett tartalmak tekintetében	12
1. <i>Eljárási rendszerek.....</i>	12
2. <i>Irányelvek, közösségi alapelvek</i>	14
3. <i>A közzétett tartalmak csoportosítása, jogi megítélése.....</i>	16
3.1 <i>Erőszak és megrázó tartalom</i>	16
3.2 <i>Káros, szabályozás alá eső termékek, veszélyes tartalom</i>	17
3.3 <i>Spam, álhírek, álprofilok, megtévesztő tartalom</i>	18
3.4 <i>Zaklatás, gyűlöletbeszéd, fenyegető tartalom</i>	18
3.5 <i>Meztelenség, szexuális tartalom</i>	21
3.6 <i>Adatvédelmet, képmást sértő tartalom.....</i>	22
3.7 <i>Szellemi tulajdont sértő tartalom</i>	24
4. <i>Tartalommoderálás</i>	25
4.1 <i>Az ember, mint moderátor alkalmazhatósága.....</i>	25
4.2 <i>A mesterséges intelligencia alkalmazhatósága és hatásai.....</i>	26
5. <i>Felügyelőbizottság (Oversight Board).....</i>	28
V. Jogkorlátozás törvényi feltételeinek vizsgálata, megítélése a közösségi médiában... 29	
1. <i>Joghoz kötöttség (Legalitás elve)</i>	30
2. <i>Legitim cél (Legitimitás elve).....</i>	32
3. <i>Szükségesség egy demokratikus társadalomban (Arányosság elve)</i>	34
3.1 <i>Alkalmasság</i>	34
3.2 <i>Szükségesség.....</i>	35
3.3 <i>Arányosság.....</i>	35
VI. Javaslat szabályozási utak kialakítására	36
VII.Összegzés.....	38
VIII.Irodalomjegyzék.....	39

I. Bevezetés

A technológia fejlődésével átalakultak mindennapi szokásaink, elterjedésével pedig áthelyeződött a hangsúly a valóságról az internet és a közösségi média világára. A XXI. század embere alapvető jogai egy jelentős részét is gyakran a technikai vívmányainak segítségével gyakorolja, és éppen úgy, mint ahogy a hétköznapi életben, ez a joggyakorlás az online térben is sokszor mások érdekeit sértheti, vagy jogait korlátozhatja.

Álláspontom szerint, az internet végtelen információk halmaza, amely hálózatként köti össze az embereket, sajátos közösségeket alkotva, amelyeket az algoritmusok jelentős mértékben befolyásolnak. A személyes, jelenlévők közötti interakciók hiányának áthidalása okán szükségszerű feltétele az aktív joggyakorlásnak a „freedom of expression” biztosítása. E jog nem csak a véleménynyilvánítás szabadságát foglalja magába, de a szólás és tájékozódás szabadságát is, így véleményünk és gondolataink kifejezése mellett, az információk birtokába jutását és a tájékozódást is megtestesíti. Ugyanakkor ebben a világban – sui generis voltánál fogva – alapvető jogaink érvényesülésének számos korlátja van, amely nem feltétlenül nyugszik törvényi alapokon vagy Bírósági ítéleteken. A közösségi médiában közzétett tartalmak tekintetében – főszabályként – a tartalomszolgáltatókat terheli a felelősség, hogy hatékony és gyors vizsgálat alapján eldöntsék, mi számít megosztható, vagy éppen eltávolítandó tartalomnak. A különböző platformokat másodpercenként milliók látogatják, így az összesen közel 3,96 milliárd felhasználó (a népesség 50,8%-a), több, mint 1000 nyelven hetente, több mint 10 millió posztot oszt meg.¹ Ezek között nyilvánvaló, hogy jogsértő tartalmak is lehetnek szép számmal. Komoly kihívást jelent ezen szektor megfelelő szabályozása, amely egyúttal kell, hogy törekedjen az önkényes korlátozás elkerülésére, valamint, hogy megoldást találjon arra, hogy a hagyományos eljárási keretek nem minden esetben tudják tartani a lépést a technika által kínált lehetőségekkel.

¹ Dave Chaffey: Global Social Media Research Summary 2019. <https://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

Dolgozatom középpontjában a közösségi médiában megvalósuló alapvető jogok, emberi jogok gyakorlása áll annak minden sajátosságával. Először az államok szerepvállalását ismertetem az online joggyakorlás biztosításában, majd a szolgáltatókra, mint a szabályozást végrehajtó aktorokra helyeződik a hangsúly. A szolgáltatók fogalma és a felelősségi modellek bemutatása magyarázatot ad arra, hogy miért is érdekelték a platformok aktívan részt venni a szabályozásban, így térve át az általuk alkotott eljárási rendszerek és irányelvek fejezetére, amelyet eljárásuk alapjaként használnak. Miután ismertetésre kerültek az irányelvek és szabályozási rendszerek, maga az eljárás menete kerül kifejtésre egy kategóriarendszer segítségével, így mutatva be a kifogásolt tartalmak és a megosztásuk során felmerülő jogsértések viszonyát, valamint azok moderálását és a mesterséges intelligencia alkalmazhatóságát, illetve hatását. Dolgozatom utolsó nagyobb egységében a korábban ismertetett eljárási rendszer és a joggyakorlás korlátozása kerül törvényi feltételek mentén vizsgálat alá. Végezetül pedig az elemzés során felmerülő hibák és hiányosságok orvoslására célok meg egy a szabályozási struktúrát felállítani, amely egy törvényi alapokon nyugvó, a versengő érdekekkel kompromisszumra jutó megoldási javaslatra törekszik, egyszerre használva a technika vívmányait, és biztosítva a törvényi garanciákat.

II. Az állam szerepe az online joggyakorlás biztosításában

Az emberi jogok, illetve alapvető jogok körébe olyan jogok tartoznak, melyek minden embert az egyenlő méltóság elvéből adódóan illetnek meg.² Ezen jogok közül, leginkább az első generációba tartozók, vagyis a polgári és politikai jogok jelennek meg a közösségi médiában, azonban második generációs jogok is megjelenhetnek, mint például a tulajdonhoz, pontosabban szellemi tulajdonhoz való jog.

A polgári és politikai jogok szabadság-szerkezetükből adódóan egyszerre támasztanak pozitív és negatív kötelezettségeket az államok számára, így ösztönözve a joggyakorlás és korlátozás legális keretek közé szorítását. Az állam pozitív feladata, hogy biztosítsa a szükséges előfeltételeket a fennhatósága alá tartozó polgárok joggyakorlásához, illetve, hogy megvédje mások beavatkozásától, míg negatív kötelezettsége, hogy az állam maga is tartózkodjon az indokolatlan beavatkozásoktól.³ Nincs ez másképpen a közösségi médiában történő alapvető joggyakorlás során sem, ugyanakkor e jogok „határtól függetlenül” érvényesek, így a más országból érkező információk tekintetében is csak az emberi jogi egyezményeknek megfelelő mértékben korlátozhatják a joggyakorlást.⁴

Alapvetően két modellt különböztethetünk meg az illegális, jogsértő tartalmak elleni fellépésben. Egyes államok nem rendelkeznek az ilyen tartalmakra vonatkozó speciális szabályozással, így általános jogi keretekre támaszkodnak a közösségi média szabályozása kapcsán, mint például Ausztria, Hollandia, az Egyesült Királyság, Írország vagy Lengyelország.⁵ Németországhoz hasonlóan ugyanakkor a jogalkotó több országban is beavatkozott egy olyan jogi keret létrehozása érdekében, amelynek célja kifejezetten az internet és más digitális média szabályozása, ideértve az internetes tartalmak blokkolását, szűrését és eltávolítását.⁶

Egyes kormányok a szolgáltatókat készítetik arra, hogy cenzúrázzák az olyan személyek véleménynyilvánítását, akiket egyébként nem tudnának szabályozni. Az államok ebben a struktúrában arra kényszerítik a szolgáltatókat, hogy együtt működjenek velük a felhasználók folyamatos ellenőrzésében.⁷ Kína esetében például megfigyelhető egy kooperáció bizonyos

² Koltay András: Az emberi jogok, az emberi méltóság és az alkotmányos rend védelme a magyar médiaszabályozásban, In *Medias Res* 2012/1, I. évfolyam, 1. szám 37.o.

³ *Khurshid Mustafa and Tarzibachi v Sweden* no 23883/06 §44-50; *Appleby and Others v The United Kingdom* no 44306/98 §41-49

⁴ *Cox v Turkey* No 2933/03

⁵ Európa Tanács: *Comparative Study On Blocking, Filtering And Take-Down Of Illegal Internet Content*, Council of Europe, 2017, 12.o.

⁶ Európa Tanács 2017, 3.o.

⁷ Koltay András: A social media platformok jogi státusa a szólásszabadság nézőpontjából, In *Medias Res* 2019/1, VIII. Évfolyam, 1. Szám, 221.o.

szolgáltatókkal, így együttműködve az elnyomásban, míg Szíriában az ellenfelek online nyomon követésére szolgáló technológiát biztosítanak, továbbá elektronikus megfigyelőeszközöket exportálnak latin-amerikai kormányok felé, amelyek megkérdőjelezhető elkötelezettséggel bírnak demokrácia mellett.⁸

Előfordulhat azonban az is, hogy az állam már-már önkényesen olyan mértékben avatkozik bele az interneten megvalósuló véleménynyilvánításba, hogy konkrét weboldalt blokkol, vagy akár az egész internetet lekapcsolja. Törökország esetében például az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) két alkalommal is hozott döntést olyan ügyben, ahol egész oldalakat tiltottak le, mint a Google Site,⁹ vagy a YouTube,¹⁰ illetve a Török Alkotmánybíróság is tárgyalta a Wikipédia¹¹ hozzáféréseinek letiltását. Indiában ennél még szigorúbb fellépés figyelhető meg ugyanis 2012 óta eddig összesen 443 alkalommal kapcsolták le az egész internetet preventív jelleggel vagy politikai lázadásokra adott reakcióként, melynek leghosszabb időtartama 213 nap volt Kasmírban 2019-ben és 2020-ban.¹²

Minthogy a XXI. században a kommunikáció egyik legjelentősebb központjává az internet és a közösségi média platformjai váltak,¹³ nem meglepő, hogy a vezető tisztséget viselő állami alkalmazottak, vagy éppen maguk az állam-, illetve kormányfők is ezeket a csatornákat használják arra, hogy minél több embert elérjenek. Jogosan merülhet fel a kérdés, hogy vajon mennyiben képesek az állami aktorok úgy részt venni a közösségi médiában, hogy jelenlétükkel ne befolyásolják politikai érdekekkel az egyes oldalak tartalmainak láthatóságát.¹⁴ A *Davison v Loudoun County Board of Supervisors* ügyben például az képezte a vita tárgyát, hogy egy megválasztott tisztségviselő közösségi oldala mennyiben minősül a kormányzása eszközének vagy éppen privát profiljának, illetve mennyiben jár el jogszerűen ha más személyek véleménynyilvánítását korlátozza a megosztott bejegyzéseivel kapcsolatosan.¹⁵ Nagy visszhangot váltanak ki az Amerikai Egyesült Államok elnökének, Donald Trumpnak is a Twitter posztjai, illetve a platformon való jelenléte és magatartása.¹⁶ 2019-ben az Amerikai

⁸ Alberto J. Cerda Silva: Internet Freedom Is Not Enough: Towards An Internet Based On Human Rights International Journal On Human Rights, 2013, 22.o.

⁹ Ahmet Yildirim v Turkey No 3111/10

¹⁰ Cengiz And Others v Turkey No 48226/10

¹¹ Wikimedia Foundation Inc And Others v Turkey No 2017/22355, No 26.12.2019

¹² <https://internetshutdowns.in/> utolsó letöltés: (2020.12.01.)

¹³ Jan Oster: European and International Media Law, Cambridge University Press, 2015, 28. o, Cengiz and Others v Turkey No 48226/10 §49

¹⁴ Declaration on freedom of communication on the Internet (Adopted by the Committee of Ministers on 28 May 2003 at the 840th meeting of the Ministers' Deputies) 5.o.

¹⁵ *Davison v Loudoun Cty. Bd. of Supervisors*, 267 F. Supp. 3d 702, 711 (E.D. Va. 2017), *aff'd sub nom. Davison v Randall*, 912 F.3d 666 (4th Cir. 2019)

¹⁶ <https://twitter.com/realDonaldTrump/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

Fellebbviteli Bíróság megerősítette az elsőfokú Bíróság döntését a *Knigh First Amendment Institute v Donald J. Trump* ügyben, miszerint az elnök alkotmányellenes megkülönböztetést folytatott, amikor blokkolta a nemtetsző kommenteket író felhasználókat Twitter-fiókjából. A kormány azzal próbálta az esetet igazolni, hogy 2009-ben, amikor a fiókot létrehozták, az elnök még magánszemély volt, így az ott megosztott tartalmak az elnök személyes bejegyzéseit tükrözik. Megállapításra került ugyanakkor, hogy a felhasználó úgy van nyilvántartva, mint az Amerikai Egyesült Államok elnökének profilja, valamint eddig soha nem látott szinten aktívan használta Twitter-fiókját a nyilvánossággal való kapcsolattartásra és hivatalos ügyek intézésére, így az elnök hivatali minőségében járt el bejegyzései megosztása során. A Bíróság kimondta, hogy a fiókhoz tartozó „interaktív térre” alkalmazható a közfórumdoktrína, így nyilvános fórumnak minősül, ebből adódóan pedig a téréből való kizárás alkotmányellenes. Megállapításra került továbbá, hogy amíg az elnök által közzétett tweetek kormánybeszéd, az ügy középpontjában álló felhasználók válaszai, retweetjei és like-jaik magánbeszéd, ezért az Alkotmány első módosítása értelmében védve vannak a kormányzati korlátozásoktól.¹⁷ 2021-ben ugyanakkor mikor átadja pozícióját a következő elnöknek, profilja elveszíti a Twitter világ vezetőit, illetve néhány egyéb tisztségviselőit megillető „mentességét”, amely lehetővé tett, hogy a szabálysértő tartalmak se kerüljenek törlésre azok „egyértelmű közközérdekű értéke” miatt.¹⁸

¹⁷ *Knigh First Amendment Institute v Donald J. Trump*, United States, No 18-1691-cv

¹⁸ <https://www.theverge.com/2020/11/7/21552606/trump-twitter-world-leader-public-interest-exception-ends-january-loss/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

III. Szolgáltatók, mint a szabályozást végrehajtó aktorok

1. A szolgáltatók fogalma és európai szabályozása

Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások köre igen széles, szabályozásukra és felelőségük megállapítására különböző elvek irányadók. A szolgáltatók tág fogalmába olyan entitások tartoznak, melyek akár, mint természetes, akár mint jogi személy formájában hozzáférést biztosítanak az internethez, illetve lehetővé teszik különböző tartalmak tárolását, közzétételét.¹⁹ Ugyan a különböző típusú szolgáltatók felelősége eltérő módon és mértékben kerül megállapításra, szabályozásukban azonban azonos fontossággal bír az emberi jogok és alapvető szabadságok érvényesülésének elsőbbsége.²⁰

A jelenleg hatályos európai szabályozás tekintetében az Európai Parlament és a Tanács, a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelve (továbbiakban: Eker. irányelv), valamint az Európai Parlament és a Tanács, a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek (AVMS irányelv) a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról szóló 2018/1808 Irányelv (új AVMS irányelv) bírnak jelentőséggel, melyek a hazai jogrendszerbe az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (Ektv.) keretében kerültek átültetésre.

Az Eker. irányelv 4. szakasza foglalkozik a közvetítő szolgáltatók fogalmával, illetve felelőségével, így téve különbséget a közvetítő szolgáltatók esetében egyszerű továbbítás (12. cikk), gyorsítótárolóban történő rögzítés (caching) (13. cikk) illetve tárhelyszolgáltatás (14. cikk) között.

¹⁹ ARTICLE 19: Internet Intermediaries: Dilemma of Liability Q and A, <https://www.article19.org/resources/internet-intermediaries-dilemma-liability-q/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

²⁰ Declaration on freedom of communication on the Internet, 2003, 1.o.

Egyszerű továbbításról beszélünk, ha a szolgáltató biztosítja az igénybe vevő számára az információ hírközlő hálózaton keresztül történő továbbítását vagy a hírközlő hálózathoz való hozzáférést. Az Eker. irányelv alapján a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a szolgáltatókat ne terhelje felelősség a továbbított információért, amennyiben az adatátvitelt nem a szolgáltató kezdeményezi, nem ő választja meg a címzettet, illetve az információt vagy nem módosítja azt.²¹

A gyorsítótárólóban történő rögzítés során szintén a szolgáltatás igénybe vevője általi információ továbbításról van szó, ami a hírközlő hálózaton keresztül történik, ugyanakkor ezzel a folyamattal párhuzamosan az információ automatikus, közbenső és átmeneti tárolása is megvalósul. A szolgáltató számos feltételnek eleget kell, hogy tegyen a felelősség alóli mentesüléshez. Fontos kritérium, hogy a tárolás kizárólag azzal a céllal valósuljon meg, hogy az információ később más igénybe vevők kérésére hatékonyan elérhetővé váljon. Az Eker. irányelv feléteként szabja továbbá, – az egyszerű továbbításhoz hasonlóan – hogy a szolgáltató nem módosíthatja az információt, illetve meg kell, hogy feleljen az információhoz való hozzáféréssel kapcsolatos feltételeknek. Be kell tartania továbbá az információk frissítése tekintetében széles körben elismert és alkalmazott szabályokat. Ezen felül, a technológiát csak az ágazatban széles körben elfogadott és alkalmazott jogszerű módon használhatja az felhasználásról történő adatszerzéshez. A szolgáltató haladéktalanul köteles intézkedni a tárolt információ törléséről vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről, amint ténylegesen tudomást szerez arról, hogy az információt az adatátvitel forrásánál törölték a hálózatról vagy megszüntették az ahhoz való hozzáférést, illetve, ha Bíróság, vagy közigazgatási hatóság rendelte el a törlést vagy a hozzáférés megszüntetését.²²

A szolgáltatások harmadik csoportjába a **tárhelyszolgáltatás** tartozik, mely során az igénybe vevő kérésére, az általa küldött információ kerül tárolásra. A tagállamok vállalják annak biztosítását, hogy a szolgáltatót ne terhelje felelősség a tárolt információért, amennyiben nincsen tényleges tudomása jogellenes tevékenységről vagy információról, illetve olyan tényekről vagy körülményekről, amelyek nyilvánvalóan jogellenes tevékenységre vagy információra utalnának. Ezzel szemben abban az esetben, amikor a szolgáltató a fent tárgyaltak bármelyikéről tudomást szerez, de mégsem intézkedik haladéktalanul az információ

²¹ Az Európai Unió Hivatalos Lapja 410.o. - Európai Parlament és a Tanács, a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelve (12. cikk, (1) bek.)

²² Az Európai Unió Hivatalos Lapja – 411.o, 2000/31/EK 13. cikk (1) bek.

eltávolításáról vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről, felelőssége megállapítható lesz.²³

Érdekesség viszont, hogy az Eker. irányelv nem ír elő a szolgáltatók számára általános nyomon követési kötelezettséget a tárolt vagy továbbított információk tekintetében, illetve jogellenes tevékenységre utaló tényeket vagy körülményeket sem kell kivizsgálniuk, mégis működésük során elengedhetetlen az információk előzetes vizsgálata.²⁴ Nem zárja ki továbbá az Eker. irányelv annak a lehetőségét sem, hogy a Bíróságok vagy közigazgatósági hatóságok a tagállamok jogrendszerével összhangban kötelezzék a szolgáltatókat a jogsértés megelőzésére, illetve megszüntetésére, továbbá a tagállamok jogosultak eljárési rendszereket kialakítani arra vonatkozóan, hogy a jogsértés megvalósító információkat hogyan kell eltávolítani, vagy a hozzáférést megszüntetni.²⁵

Az új AVMS irányelv bevezeti a videómegosztóplatform-szolgáltatók és a közösségi média szolgáltatásokat is a 2010/13/EU, vagyis a korábbi AVMS irányelv hatálya alá, bár utóbbit nem definiálja. Az új AVMS irányelv értelmében videómegosztóplatform-szolgáltatásnak minősül az olyan szolgáltatás, amelynek, vagy egy részének, illetve alapvető funkciójának elsődleges célja, hogy tájékoztatás, szórakoztatás vagy oktatás céljából az elektronikus hírközlő hálózatokon keresztül olyan a felhasználó által létrehozott videókat juttasson el a közösséghez, amelyekért a videómegosztó platform szolgáltatója nem tartozik szerkesztői felelősséggel, és amelyeket a videómegosztó platform szolgáltatója rendszeresen automatikus eszközökkel, algoritmusokkal megjelenít, címkézés és sorba rendezés révén.²⁶

2. Felelősségi rendszerek

Ahhoz, hogy a közösségi média platformjai a felhasználók számára is elérhetők, és a ma már jól ismert funkcióik működőképesek legyenek, nagy szükség van a tárhelyszolgáltatók és videómegosztóplatform-szolgáltatók (továbbiakban: szolgáltatók) működésére. A szolgáltatók felelősségét tekintve ugyanakkor különböző modellek határozhatók meg.

Az előző részben ismertetett szabályozást (**safe harbour model**) alkalmazzák Európán kívül még többek között Dél-Afrikában vagy egyes afrikai országokban, például Ugandában is.²⁷ Ezen államokban a szolgáltatók, közvetlen felelősséggel nem tartoznak az olyan jogsértő tartalmakért, amelyekről nem volt tudomásuk, hiszen szerkesztői befolyással nem rendelkeznek

²³ Az Európai Unió Hivatalos Lapja – 411.o, 2000/31/EK 14. cikk (1) bek.

²⁴ Az Európai Unió Hivatalos Lapja – 411.o, 2000/31/EK 15. cikk (1)-(2) bek.

²⁵ Az Európai Unió Hivatalos Lapja – 411.o, 2000/31/EK 14. cikk (3) bek.

²⁶ Az Európai Unió Hivatalos Lapja – 79.o, 2018/1808 EK 1. cikk (1) bek. (b) pont

²⁷ <https://www.article19.org/resources/internet-intermediaries-dilemma-liability-q/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

a felhasználók által készített és megosztott tartalmak tekintetében, csupán felületet biztosítanak a tároláshoz és megosztáshoz. Abban az esetben azonban, amikor értesítés útján tudomást szereznek a jogsértő tartalomról, kötelesek eljárni, így ez a modell képezi az értesítési-eltávolítási eljárás alapját is.²⁸ Európa néhány államában ugyanakkor az Eker. irányelv 14. cikkén túl, egyéb kötelezettségek is hárulnak a szolgáltatókra. Németországban például 2018. január 1-fén lépett hatályba a „Hálózat végrehajtási törvény”,²⁹ amely kifejezetten nevesít olyan bűncselekményeket, amelyek megvalósulása esetén a szolgáltatóknak el kell távolítaniuk a sértő tartalmakat. A törvény különbséget tesz nyilvánvalóan jogsértő és jogsértő tartalmak között. Az első esetében 24 órán belül köteles a szolgáltató eleget tenni az eltávolítási kötelezettségnek, míg az utóbbi esetben 7 napja van eljárni. Amennyiben a platform mégsem tenne eleget a szabályozásnak, úgy maximum 50 millió euró nagyságú bírsággal sújtható.³⁰

Ettől eltérő azonban például az Amerikai Egyesült Államokban érvényesülő szinte abszolút immunitás modellje (**near-absolute immunity model /broad immunity model**), ahol a szolgáltatók mentesülnek a felelősség alól, amíg nem módosítják a közzétett tartalmat, valamint csak akkor kötelesek eltávolítani egy tartalmat, ha Bíróság vagy egyéb független szerv erre utasítja őket.³¹

Éles kontraszt viszont ezzel szemben a Kínában és Thaiföldön használatos modell, ahol szigorú felelősségről (**strict liability model**) beszélhetünk, hisz a szolgáltatók kötelesek a tartalmakat jognak való megfelelésük szempontjából aktívan vizsgálni, amennyiben el akarják kerülni a pénzügyi szankciókat, vagy az adott országból történő kitiltásukat.³²

²⁸ ARTICLE 19: Internet intermediaries:Dilemma of Liability, ARTICLE 19, 2013, 7.o.

²⁹ Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz - NetzDG) Artikel 1 G. v 01.09.2017 BGBl. I S. 3352 (Nr. 61), 1. §

³⁰ NetzDG 3.§ 4. §, Section 30(2) sentence 3 of the Act on Regulatory Offences

³¹ <https://www.article19.org/resources/internet-intermediaries-dilemma-liability-q/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

³² ARTICLE 19, 2013,7.o.

IV. A szolgáltatók által alkalmazott szabályozás és eljárás a közösségi médiában közzétett tartalmak tekintetében

A közösségi média platformjai váltak az információk elsődleges forrásává, az események és hirdetések nyilvános színterévé, a gondolatok és a tudás hatalmas birodalmává, a véleménynyilvánítás legfontosabb eszközévé. Éppen ezért, nem meglepő tehát, hogy a különböző közösségi oldalakat és az azokon keresztül megosztott, így akár emberek millióihoz eljutó tartalmakat kritikus szemmel kell szűrő alá vetni. Ezt a vizsgálatot, vagy ha úgy tetszik cenzúrát, általában magáncégek, mint a Facebook, Twitter vagy Google végzik emberek és algoritmusok segítségével.³³ A tartalmak vizsgálatára három lehetséges eljárás került kidolgozásra.

1. Eljárási rendszerek

A legelterjedtebb, az **értesítési-eltávolítási rendszer (notice and takedown system (NTDS))**, amelyet az EJEB is gyakran alkalmazza, így többek között a *Delfi AS v Estonia* ügyben is.³⁴ Az eljárás lényege, hogy a szolgáltatótól nem várható el, minden tartalom ismerete, azonban az igen, hogy ha értesítik a jogsértő tartalomról, akkor eltávolítsa azt. Működését tekintve, bárki jelenthet egy adott tartalmat, és kérheti annak eltávolítását. Az értesítés formáját ugyanakkor a platformszolgáltató nem szabhatja meg, ugyanolyan kötelessége eljárni, ha a saját rendszerén keresztül kap értesítést, mintha levélben jeleznék neki a jogsértést.³⁵ Az értesítés sok esetben jogsértéstől függetlenül is elegendő lehet egy bejegyzés hozzáférhetetlenné tételéhez, ezzel kerülve el a felelősségre vonást. A rendszer hibája azonban, hogy az a fél, aki a tartalmat megosztotta, sokszor nem is értesül arról, hogy tartalmát jelentették, megfosztva ezáltal attól a lehetőségtől, hogy esetlegesen válaszoljon a kifogásra. A véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogában úgy kerül privát aktorok által korlátozásra, hogy nem biztosítanak számára jogorvoslati fórumot.³⁶

³³Kyle Langvardt: Regulating Online Content Moderation, Georgetown Law Journal,106. kiadás (2018) HeinOnline. 1355.o.

³⁴ Delfi AS v Estonia No 64569/09

³⁵ CG v Facebook Ireland Ltd. [2016] NICA 54

³⁶ <https://www.article19.org/resources/internet-intermediaries-dilemma-liability-q/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

Egy másik eljárás, amely Kanadában is elterjed szerzői jogsértések esetén, az **értesítési-értesítési rendszer (notice-and-notice system)**, amely lényege, hogy a kifogásolt tartalom megosztóját értesítik a panaszról. Ennek feltétele azonban, hogy a panasztevő fél pontosan megjelölje miért is tartja jogellenesnek a tartalmat, és az hol található. Az értesítést követően, a tartalmat megosztó fél dönthet a bejegyzés eltávolítása vagy egy ellen-értesítés megfogalmazása mellett. Amennyiben a tartalom még mindig hozzáférhető, és a panasztevő nem áll el kifogásától, úgy Bírósághoz vagy más független fórumhoz fordulhat. Ha a tartalmat megosztó fél nem tud ellen-értesítést megfogalmazni, vagy kifut a határidőből, úgy a szolgáltató eltávolítja a tartalmat. Abban az esetben, ha mégis fenntartja a bejegyzést, a szolgáltató válik felelőssé, ha a vitát bírói útra terelik.³⁷ Az előző rendszerrel ellentétben nagy különbség, hogy ennél az eljárásnál a szolgáltató csupán, mint a két fél közötti közvetítő jár el, és nem határoz a tartalom és ezzel közvetve jogok sorsáról. Előnye továbbá, hogy amennyiben a két fél nem tud megállapodni, úgy a végső döntés az állami igazságszolgáltatásra van bízva. Felmerül ugyanakkor a kérdés, hogy mennyire számít hatékony megoldásnak egy időigényes eljárás ebben a helyzetben, ahol az információ rohamos terjedése miatt kulcsfontossággal bír a gyorsaság. Vitatható továbbá, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága érdekében vállaljuk-e azt a kockázatot, hogy olyan tartalmak maradjanak hosszabb időre hozzáférhetőek, melyek adott esetben méltóságot sértenek.

A harmadik megoldási javaslat egy **bíróságon alapuló rendszer (court-based system)**, melynek kiindulási alapja, hogy a szolgáltatók ne tartozzanak felelősséggel a felhasználók által megosztott tartalmakért, csak azért, mert a rendelkezésükre álló technikai eszközök birtokában korlátozni tudják a hozzáférést, hisz ettől még nem válnak alkalmas fórummá annak eldöntésére, hogy egy tartalom illegális-e vagy sem.³⁸ Ez a rendszer a bejegyzésekről és jogokról való döntést elvonja a privát szereplőktől és az állam hatáskörébe utalja. Kifogásolható ugyanakkor, hogy a túlterhelt Bíróságok mennyire képesek egy elhúzódó és költséges eljárás után hatékony megoldással szolgálni, ha esetlegesen mire a döntés megszületik, a kérdéses tartalom már milliókhoz eljutott.

³⁷ <https://www.article19.org/resources/internet-intermediaries-dilemma-liability-q/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

³⁸ <https://www.article19.org/resources/internet-intermediaries-dilemma-liability-q/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

2. Irányelvek, közösségi alapelvek

Habár a nagy szolgáltató cégek, mint például a Facebook vagy a Google nem állami aktorok, irányelveik (Community Guidelines) és közösségi alapelveik (Community Standards) magatartási elveket írnak elő, amelyeknek emberek milliói kell, hogy eleget tegyenek szolgáltatásaik igénybevétele során. Ahogy az Európa Tanács internetes kommunikáció szabadságáról szóló nyilatkozata is fogalmaz, a véleménynyilvánítás szabadságát és az információk szabad áramlását az interneten is garantálni kell, de mindezt úgy, hogy ezek érvényesülése egyensúlyban maradjon más legitim jogokkal és érdekekkel.³⁹ Éppen ezért, ezek a sajátos szabályzatok, magatartási kódexek is azt célozzák, hogy egy globális közösség, egy rendszer épüljön ki, mely lehetővé teszi az információk és kapcsolatok szabad áramlását, lehetőleg az emberi jogok tiszteletben tartása mellett.

Ahhoz azonban, hogy ezek az irányelvek megfélően működjenek, és a nekik szánt szerepüket be tudják tölteni – akárcsak mint egy jó jogszabálynak – érthetőnek, mindenki számára elérhetőnek, és konzekvensnek kell lenniük. Meg kell küzdeniük mindazonáltal azzal a nehézséggel is, hogy a felhasználóknak szabadságuk van nemzeti és külföldi tartalmak, források egyidejű eléréséhez.⁴⁰ Előfordulhat viszont egyes kérdésekben, hogy a szuverén államok eltérő szabályozást alkalmaznak, és az eltérő megítélés alá eső tartalmak az internetnek köszönhetően túljutva az országhatáron, egyszerre válnak az egyik országban legális, míg a másikban illegális tartalommal. Hasonló probléma merült fel a *Yahoo! Inc v La Ligue Contre Le Racisme et L'Antisemitisme* ügyben is,⁴¹ ahol a Yahoo! szolgáltató megsértette a francia törvénykönyvet azáltal, hogy francia állampolgárok számára is hozzáférhetővé tett egy náci jelképek árusító aukciós oldalt. A Bíróság szerint megállapítható volt a szolgáltató felelőssége, mivel a hozzáférést korlátoznia kellett volna a francia polgárok részére. A Yahoo! azzal érvelt az eljárás során, hogy az ügyre nem terjed ki a francia jog területi hatálya, mivel a tartalom maga az USA-ból származott, és ott az Amerikai Egyesült Államok Alkotmányának első módosítása értelmében védelmet élvez. A Bíróság azonban elutasította ezt a védekezést, és a kár bekövetkezését vette a joghatóság alapjául, és úgy foglalt állást, hogy a náci jelképek árusítása sérti egy olyan ország kollektív emlékezetét, amelyet súlyosan érintettek a Harmadik Birodalom rémtettei.⁴² Ilyen esetekben a szolgáltatók kénytelenek alkalmazkodni a nemzeti szabályozáshoz, hiszen a tárhelyszolgáltató felelősségükön kívül, az adott állam

³⁹ Declaration 2003, 1.o.

⁴⁰ Declaration 2003, 1.o.

⁴¹ *Yahoo! Inc. v La Ligue Contre Le Racisme et l'antisemitisme (LICRA)*, 433 F.3d 1199 (9th Cir. 2006)

⁴² James Banks: *Regulating Hate Speech Online*, *International Review of Law, Computers & Technology*, 2010, HeinOnline 235.o.

büntetőtörvénye alapján is felelősségre vonhatók.⁴³ A francia eseten kívül, még további 8 országban problémát jelentett a Holokauszttal kapcsolatos országspecifikus szabályozás a Facebook esetében is, így megoldásként korlátozás alá kerültek azok az IP címek, amely államok esetében jelentések érkeztek az ilyen jellegű tartalmakkal szemben.⁴⁴ Arra tekintettel azonban, hogy ahogy az információkat is megilleti a szabad áramlás joga, minket embereket is megillet a szabad mozgás joga, így adott esetben egy másik országban másik IP címről ugyan úgy elérhetővé válnak ezek a tartalmak. Hasonló a probléma az országonként eltérő fogalom definiálással is, mint például a gyűlöletbeszéd (hate speech) vagy a deepfake esetében. Hiába lép fel ellenük egy adott ország, ha hatásukat határon túl is képesek kifejteni, arról nem is beszélve, hogy egy nemzeti szabály milyen szűk korlátok között tud külföldön érvényesülni.⁴⁵

⁴³ Koltay, 2019, 37.o.

⁴⁴ Jason Koebler - Joseph Cox: The Impossible Job: Inside Facebook's Struggle to Moderate Two Billion People https://www.vice.com/en_us/article/xwk9zd/how-facebook-content-moderation-works/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁴⁵ James Banks 2010, 234-236.o.

3. A közzétett tartalmak csoportosítása, jogi megítélése

Kutatásom során a különböző kifogásolt tartalmak besorolására felállítottam egy saját csoportosítást elsősorban a Facebook közösségi alapelvei⁴⁶ és a YouTube irányelvei⁴⁷ segítségével. Az egyes csoportokhoz hozzárendeltem azon emberi jogokat, amelyek veszélyeztetése, megsértése előfordulhat, illetve azokat az elveket, amelyek védelemben részesülhetnek a véleménynyilvánítással szemben.

3.1. Erőszak és megrázó tartalom

Az első kategóriában talán a leggyakoribb jogellenes tartalmak kerültek, így többek között az erőszakos bűncselekményekkel, emberöléssel, öngyilkossággal vagy terrorizmussal kapcsolatos bejegyzések, amelyek alkalmasak a nyugalom megzavarására. Gyakori jelenség, hogy egy-egy elkövető a közösségi média platformjain keres nyilvánosságot brutális bűncselekményének,⁴⁸ mint ahogy az 2017-ben is történt, amikor egy férfi videóra vette miközben megöli az éppen útjába eső áldozatát, majd posztolta a videót a Facebookra és véget vetett saját életének is.⁴⁹ Vannak azonban olyan elkövetők is, akik maradandó hírnévre kívánnak szert tenni szörnyű rémtetteikkel, és az áldozataikról készült képeket azért töltik fel, az internetre hogy még több követőhöz jussanak. Sok esetben azonban, mire a szolgáltató tudomást szerez a jogsértő tartalomról, az már több száz emberhez eljutott, rosszabb esetben lementésre vagy újra-megosztásra került.⁵⁰

Előfordulhat ugyanakkor mégis, hogy például az önsértést ábrázoló tartalmakat engedélyezik támogatáskérés, segítség és a probléma megvitatása érdekében. Az önsértés vagy öngyilkosság áldozatait vagy túlélőit negatívan támadó bejegyzéseket azonban eltávolítják. Elmondható azonban a valamilyen magasabb érdeknél fogva engedélyezett tartalmaknál, hogy azért mégis igyekszik védeni a szolgáltató az ártalmatlan, mit sem sejtő felhasználókat a megrázó tartalmakkal való konfrontálódástól. Az ilyen jellegű képeket vagy videókat a Facebook például elhomályosítja, és jelzéssel látja el a megrázó tartalomra való utalással, amit a felhasználó saját felelőségére kattintással megtekinthet.

⁴⁶ <https://www.facebook.com/communitystandards/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁴⁷ <https://www.youtube.com/intl/hu/about/policies/#community-guidelines/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁴⁸ Koltay, 2019,12.o.

⁴⁹ Daniel Kreps: Alleged Facebook Killer: What We Know So Far. *Rolling Stone*, 2020.10.20. <https://www.rollingstone.com/culture/culture-news/alleged-facebook-killer-what-we-know-so-far-121260/>

⁵⁰ Michael Gold: #RIPBianca: How a Teenager's Brutal Murder Ended Up on Instagram, *The New York Times* <https://www.nytimes.com/2019/07/15/nyregion/bianca-devins-death.html>(utolsó letöltés: 2020.12.01.)

Fontos megemlíteni tovább, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága magába foglalja a szólás és a tájékozódás szabadágát is, így a magán- és családi élet tiszteletben tartása nem akadályozhatja a hatóságokat abban, hogy tájékoztassák a nyilvánosságot a folyamatban lévő bűnügyi nyomozásokról, de előírja, hogy ezt minden szükséges mérlegeléssel és körültekintéssel kötelesek megtenni, amennyiben az ártatlanság véelmét tiszteletben akarják tartani.⁵¹

3.2 Káros, szabályozás alá eső termékek, veszélyes tartalom

A második kategóriába a káros, veszélyes tartalmakat osztottam, amelyek valamilyen társadalomra veszélyes cselekménnyel kapcsolatosak, de ebbe a kategóriába kerültek a szabályozás alá eső termékeket megjelenítő posztok is, mint például a kábítószer, lőfegyverek vagy az alkohol. Az EJEB gyakorlatában is megfigyelhető jelenség, hogy a véleménynyilvánítás szabadságát az erkölcs, (protection of morals) vagy az egészség (protection of public health) védelme érdekében korlátozzák.⁵² Ezen túlmenően más törvényes célok is meghúzódnak a szabályozás mögött, így mások joginak védelme,⁵³ amely a személyes fejlődéshez való jogban vagy a testi és szellemi integritás védelmében is nyilvánulhat meg, hiszen a magán- és családi élet tiszteletben tartása biztosítja az egyének számára azt a szférát, amelyen belül szabadon folytathatják személyiségük fejlődését és kiteljesedését.⁵⁴ A tartalom moderálás esetében az előző kategóriához hasonlóan, itt sem kívánja a szolgáltató népszerűsíteni a vagyon elleni, illetve vagyon elleni erőszakos bűncselekményeket, vagy károkszerek fogyasztását, ezzel megelőzve a bűnözést (prevention of crime)⁵⁵ és rendbontást (prevention of disorder).⁵⁶ A klasszikus lopáson, rabláson, csaláson kívül tiltásra kerülnek az emberkereskedelemmel, emberi testrészekkel vagy vérrel való nyereszkedéssel kapcsolatos tartalmak is. Ebben a kategóriában található a nem orvosi célú kábítószer népszerűsítésére, terjesztésére, használatára felhívó bejegyzések is.

⁵¹ *Allenet de Ribemont v France* No 15175/89 §38; *Fatullayev v Azerbaijan* No 40984/07 §159; *Garycki v Poland* No 36921/07 §69

⁵² *Mouvement raëlien suisse v Switzerland* No 16354/06 §54; *Bayev and Others v Russia*, No 67667/09 §45, *Société de conception de presse et d'édition and Ponson v France* No 26935/05 §53

⁵³ *Müller and Others v Switzerland*, No 10737/84 §30; *Aydın Tatlav v Turkey* No 28293/95, 29494/95, 30219/96 §20; *Sekmadienis Ltd. v Lithuania* No 69317/14 §69, *Open Door and Dublin Well Woman v Ireland* No 14234/88; 14235/88 §61

⁵⁴ *A.-M.V v Finland*, No 53251/13 §76; *Bruggemann and Scheuten v Germany* No 6959/75 §153

⁵⁵ *Open Door and Dublin Well Woman v Ireland* §61; *Mouvement raëlien suisse v Switzerland* §54

⁵⁶ *Akdaş v Turkey* No 41056/04 §23

Felmerül ugyanakkor ismételten a kérdés, hogy például a marihuána esetében, ami egyes országokban legális, míg másokban illegális, milyen hatékony szabályozást lehet alkalmazni. Háromféle korlátozás érvényesül, amelyek közül az egyik abszolút, még a másik kettő életkor alapján relatív. Az abszolút korlátozás körébe esnek az eddig ismert esetek, melyek alól csak a nagyobb társadalmi érdek esetén lehet kivételt tenni. A relatív szabályozás körében megkülönböztetjük a 21. életévhez kötött korlátozást, ami például lőfegyverek hozzáféréseben korlátoz, illetve a 18. életévhez kötött szabályozást, amely a dohány, alkohol tartalmú és fogyókúrás termékektől próbálja védeni a kiskorúakat.⁵⁷

3.3 Spam, álhírek, álprofilok, megtévesztő tartalom

Az internet és a közösségi média sui generis teret alkotva nem csak a való világban ismert és szabályozott bűncselekményekkel kell, hogy megbirkózzon, de a kifejezetten ebben a közegben kialakult problémákkal is, mint a spamek, álprofilok vagy fake news, vagyis az álhírek futótűzként történő terjedése. Az ebbe a kategóriába tartozó jogsértések súlyát jól szemlélteti az is, hogy csak 2017 és 2020 között 1,7 milliárd álprofil távolított el a Facebook.⁵⁸ Ebbe a felosztásba sorolandók a nehezen definiálható fogalmak is, – amelyek korábban már említésre kerültek – amelyek adott esetben komoly kihívást jelenthetnek egy-egy tartalom tekintetében, így például az álhírek elhatárolása a szatírától vagy véleménycikkétől. A szolgáltatók igyekeznek megakadályozni a félretájékoztatást nyújtó személyek, oldalak és tartományok gazdasági ösztönzését, hozzáférését. Talán ez a kategória igényli a legnagyobb technológiai fejlődést a hatékony moderálás megvalósításához, hiszen az olyan jelenségek, mint a deepfake jelenleg sajnos mind az ember, mind a mesterséges intelligencia számára komoly kihívást jelentenek.⁵⁹

3.4 Zaklatás, gyűlöletbeszéd, fenyegető tartalom

Napjainkban egyre elterjedtebb az online fenyegetés és zaklatás (cyberbulling) a közösségi médiában, amelyek gyakran tragikus végkimenettel zárulnak. A törvények mellett a szolgáltatók irányelvei is tiltják az olyan fenyegetéseket, amelyek bárki halálát, vagy más súlyos erőszakot, sérülést eredményezhetnek. Fontos, hogy ebbe a kategóriába nem csak az

⁵⁷https://www.facebook.com/communitystandards/regulated_goods/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)
<https://support.google.com/youtube/answer/2801964?hl=hu/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁵⁸<https://www.statista.com/statistics/1013474/facebook-fake-account-removal-quarter/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁵⁹https://www.facebook.com/communitystandards/integrity_authenticity/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)
<https://support.google.com/youtube/answer/2801973?hl=hu/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.) Koltay, 2019, 33.o.

erőszakos elkövetésre irányuló szándék kifejtés tartozik, de már maga az elkövetésre történő felhívás, vagy az elkövetés mellett érvelő bármilyen kijelentés is. 2010. októberében egy férfi egy hónapon keresztül fenyegető nyilatkozatokat tett közzé Facebook-oldalán felesége, annak munkáltatója, kollégái, a rendőrség és az FBI ellen. Kifejezetten kijelentette szándékát, hogy kárt okoz feleségének, robbanóanyagot robbant a rendőrségen, és lövöldözést fog végrehajtani egy óvodai osztályban.⁶⁰ A férfi a Bírósági tárgyaláson azzal próbált védekezni, hogy az üzenetek csupán rap szövegek voltak, amelyeket Eminem munkássága inspirált, így azok a szólásszabadság védelmét élvezik. A Bíróság végül megállapította, hogy a bejegyzést megosztó személy tudatállapotának vizsgálata sokszor szinte lehetetlen a közösségi médiában, ezért a szöveg kontextusára kell koncentrálni, és azt vizsgálni, hogy alkalmas-e egy ésszerűen gondolkodó személyben félelmet kelteni, fenyegetésként tudja-e értelmezni.⁶¹

A szöveges-, illetve hangbejegyzések mellett a képi tartalmak is korlátozás alá esnek abban az esetben, ha egy magánszemélyt vagy kiskorú közszereplőt ábrázoló képet úgy manipuláltak, hogy fenyegetést tartalmazzon, legyen az akár szöveges, vagy képi forma.⁶² Szintén engedélyezhetnek zaklatást bemutató tartalmakat, ha azok elsődlegesen oktató, ismeretterjesztő, tudományos vagy művészi célzatúak.

Habár a gyűlöletbeszéd (hate speech) fogalma is nehezen definiálható, jelentősége nem elhanyagolható. A Facebook közösségi alapelve úgy magyarázza, mint „olyan tartalom, amely közvetlenül támad másokat védett tulajdonságokként meghatározott szempontok – faji hovatartozás, etnikai származás, nemzetiség, vallási hovatartozás, nemi irányultság, kaszt, nem, nemi identitás, súlyos fogyatékoság vagy betegség – miatt.”⁶³A YouTube irányelve ezt a felsorolást kiegészíti még további tényezőkkel, így a súlyos erőszakos esemény áldozatai és hozzátartozóik, valamint a veterán státusz is védelemben részesül. Ebből is jól látható, hogy ez a meghatározás nagyon sok hasonlóságot mutat az emberi jogi dokumentumok diszkriminációt tiltó klauzulájával. Gyűlöletbeszéd esetén ugyanakkor nem csak diszkriminatív tartalmakról beszélhetünk, hiszen ezek a bejegyzések sokszor a jó hírnevet is sértik, amely jog a magánélet tiszteletben tartásához való jog részeként jelölhető meg.⁶⁴

Ezeket a tartalmakat már csak azért is nehéz beazonosítani, mert előfordulhat, hogy más gyűlöletbeszédét figyelemfelhívás vagy tájékoztatás miatt osztják meg, míg az egyébként sértő

⁶⁰ *Elonis v United States* 575 US (2015)

⁶¹ Koltay, 2019, 30-31.o.

⁶² <https://www.facebook.com/communitystandards/bullying/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)
https://support.google.com/youtube/answer/2802268?visit_id=1-636215053151010017-1930197662&rd=1&hl=hu/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁶³ https://www.facebook.com/communitystandards/hate_speech/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁶⁴ *Chauvy and Others v France* No 64915/01 §70, *Polanco Torres and Movilla Polanco v Spain* No 34147/06 §40

szavakat, kifejezéseket a felhasználók saját magukra vonatkozóan is használhatják akár pozitív értelemben is. Ennek a kategóriának a kulcsa a kontextus vizsgálatában rejlik. A jó hírnév elleni támadásnak el kell érnie egy bizonyos súlyosságot és oly módon, hogy az sértse a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét.⁶⁵

2014-ben, egy egynemű pár közös képüket töltötte fel Facebook oldalukra bejelentve ezzel kapcsolatukat az ismerőseik számára. A csókváltást azonban nem csak a pár ismerősei látták, azok a „nagyközönség” számára is elérhetőek voltak. A képre 2.400 like és több mint 800 komment érkezett a kereset benyújtásáig, amelyek többségében gyűlölködő és erőszakra ösztönző felhívásokat tartalmaztak az LMBTQ-közösség tagjait, illetve a párt közvetlenül fenyegetve. Az ügy kapcsán a Bíróság kijelentette, hogy a kérelmezőkkel és általában a homoszexuális közösséggel szembeni gyűlöletkeltő észrevételeket a közösséggel szembeni bigott hozzáállás váltotta ki, és ugyanez a diszkriminatív gondolkodásmód volt az alapja annak, hogy az illetékes hatóságok elmulasztották teljesíteni azon pozitív kötelezettségüket, hogy hatékonyan vizsgálják ki, vajon ezek a megjegyzések gyűlöletkeltésre és erőszakra ösztönöznek-e. A Bíróság megállapította az EJEE 14. cikke szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértését, illetve kimondta, hogy a „magánélet” olyan tág fogalom, amelyet nem lehet a kimerítően meghatározni, és amely magában foglalja egy személy fizikai és pszichológiai integritását is,⁶⁶ az olyan elemek, mint egy személy szexuális irányultsága és szexuális élete, a 8. cikk által védett személyes körbe tartoznak,⁶⁷ így a fenyegető bejegyzések a magánélet védelmét is megsértették.⁶⁸

Különbséget kell tenni ugyanakkor a közszereplőket és a magánszemélyeket érintő megnyilvánulások között, hiszen azoknak a személyek, akik vállalják a közélet reflektorfényét, azt is viselniük kell, hogy eseteként egy-egy szavukat, cselekedetüket vagy döntésüket a közvélemény szigorú bírálattal illesse.⁶⁹ A véleménynyilvánítás szabadsága, mint a demokrácia eszköze lehetővé kell, hogy tegye a közügyek, és hírek megvitatását. Mind ezek ellenére ugyanakkor ők is védelemben részesülnek, így a súlyos támadások, és a közszereplők közvetlen megjelölése eltávolításra kerül. A magánszemélyeket megillető nagyobb védelem jegyében viszont a lealacsonyító, megalázó vagy megszegényítő tartalmakat is törlik.⁷⁰

⁶⁵ Axel Springer AG v Germany No 39954/08 §83-84

⁶⁶ Nicolae Virgiliu Tănase v Romania No 41720/13 §126

⁶⁷ S. and Marper v the United Kingdom No 30562/04, 30566/04 §66

⁶⁸ Beizaras and Levickas v Lithuania, No 41288/15

⁶⁹ Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v France No 21279/02, 36448/02 §46

⁷⁰ <https://support.google.com/youtube/answer/2801939?hl=hu/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

3.5 Meztelenség, szexuális tartalom

Mind a Facebook közösségi alapelvei, mind a Google tulajdonában álló YouTube irányelvei nagy hangsúlyt fektetnek a meztelenséggel és szexualitással kapcsolatos tartalmak szabályozására. Azok a képek, videók, hanganyagok vagy szövegek, amelyek szexuális cselekvést ábrázolnak vagy írnak le, általában törlésre kerülnek.

Ebbe a kategóriába sorolható a bosszúpornó (revange porn) jelensége is, amely fogalom alá olyan tartalmak tartoznak, amelyeket általában az előző kapcsolatból származó partner oszt meg, a másik fél engedélye, beleegyezése nélkül, azzal a céllal, hogy kellemetlen helyzetbe hozza vagy lejárassa.⁷¹ Számos országban már megtörtént a cselekmény kriminalizálása és önálló bűncselekménynek minősítették.⁷² Pontosán ez a jelenség figyelhető meg abban az ügyben is, ahol 2015 márciusában az izlandi kerületi Bíróság elítélte a 18 éves „ex-barátot” amiért meztelen képeket osztott meg pár percre a Facebookon, a 17 éves volt bartánójéről. Ugyan a képeket a lány készítette magáról még kapcsolatuk alatt, ahhoz azonban nem járult hozzá, hogy azok mindenki számára elérhető módon megoszthatóvá váljanak.⁷³

Ezekben az ügyekben általában nem csak az érintett személy méltósága, jó hírneve, illetve szellemi integritása sérülhet, de a magánélet és a személyes adatok védelme is komoly veszélybe kerül. AZ EJEB a *K.U. v Finland* ügyben⁷⁴ egy ismeretlen személy vagy személyek egy internetes társskereső oldalon hirdetést tettek közzé egy akkor 12 éves fiú tudta nélkül. A hirdetés megemlítette a gyermek életkorát, születési évét, részletes leírást adott fizikai tulajdonságairól, valamint egy linket tartalmazott az akkori weblapra, amely megmutatta a képét, valamint a telefonszámát. A bejegyzésben azt állították, hogy intim kapcsolatot keres egy egyidős vagy idősebb fiúval, hogy „utat mutasson neki”. Az eset során ugyanakkor az akkor hatályos jogszabályok miatt nem sikerült megszerezni az internetes szolgáltatótól hirdetést kihelyező személy személyazonosságát, így nem tudták megállapítani a gyermeknek okozott kár felelősét. A Bíróság ugyanakkor kimondta az ügy kapcsán, hogy az EJEE 8. cikke nem csupán arra kötelezi az államot, hogy tartózkodjon az önkényes beavatkozástól, hanem ezen negatív kötelezettségvállalás mellett pozitív kötelezettségei is vannak a magán- vagy a családi élet hatékony tiszteletben tartása érdekében. Ezek a kötelezettségek magukban foglalhatják a magánélet tiszteletben tartásának biztosítására irányuló intézkedések elfogadását, még az

⁷¹ <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/revange-porn/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁷² Bjarnadóttir, María Rún: Does the internet limit human rights protection? The case of revenge porn, *Sussex Research Online*, 2016, 208.o.

⁷³ The Eastland District Court. Case No S-36/2014.

⁷⁴ *K.U. v Finland* No 2872/02

egyének egymás közötti kapcsolatai terén is, így megállapította a Bíróság a 8. cikk megsértését, és kötelezte Finnországot 3.000 euró összegű nem vagyoni kár megtérítésére.⁷⁵

Az ismertetett esetektől eltérően azonban előfordulhat, hogy még a szexuális erőszakot vagy kizsákmányolást megtestesítő tartalmak is engedélyezésre kerülhetnek a közösségi médiában. Sem az elkövető, sem annak büntársa nem oszthat meg leírást, de még csak beismerő vallomást sem az erőszakos szexuális cselekményről, ám maga a sértett részletesen beszámolhat a történetekről. Ennek a konstrukciónak az az alapja, hogy habár magát a bűncselekményt nem kívánja sem megosztani, sem népszerűsíteni a szolgáltató, egy magasabb érdeknél fogva ugyanakkor mérlegelés alapján mégis elfogadhatónak tartja a bejegyzés engedélyezését. Erre szolgál kiváló példaként maga a MeToo mozgalom is, ahol a szexuális posztok megosztása a közösségépítést és a segítségnyújtást célozta, ezzel is kiállva a bántalmazott áldozatok mellett. Engedélyezésre kerülhetnek ezenkívül továbbá oktatási, tudományos, illetve művészeti céllal is szexualitást ábrázoló tartalmak.⁷⁶

3.6 Adatvédelmet, képmást sértő tartalom

Ez a kategória foglalja össze azokat a tartalmakat, amelyek a magán- és családi élethez való jog részjogosítványai közül a személyes adatok védelmét⁷⁷ és a képmáshoz fűződő jogokat sértik.⁷⁸ A személyes adatok esetében a magán- és családi élethez való jog azokat a személyes információkat védi, amelyekre az egyének jogosan számíthatnak, hogy a beleegyezésük nélkül nem kerülnek közzétételre.⁷⁹ A személyes adatok védelme alapvető fontosságú ahhoz, hogy az ember éljen a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jogával.⁸⁰

2016-ban egy olyan ügyet tárgyalt Észak-Írország Fellebbviteli Bírósága, mely több szempontból is relevanciával bír. Az eset középpontjában az adatvédelem és a Facebook szolgáltatói felelőssége állt. Egy felhasználó létre hozott két oldalt, amelyek gyerekekkel szemben elkövetett szexuális bűncselekmények miatt elítélt személyek képét, nevét és lakcímét tették közzé.⁸¹ Habár az ügyben felperes fél valóban elkövette a bűncselekményt, büntetését már letöltötte, a bejegyzés alapján ugyanakkor mégis komoly fenyegetések és zaklatások érték. Az ügy kapcsán megállapította a Bíróság a szolgáltató felelősségét, amiért jelentés ellenére nem

⁷⁵ K.U. v Finland No 2872/02

⁷⁶https://www.facebook.com/communitystandards/sexual_exploitation_adults/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)
<https://support.google.com/youtube/answer/2802002?hl=hu/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁷⁷ S. and Marper v the United Kingdom No 30562/04,30566/04 §41

⁷⁸ https://www.facebook.com/communitystandards/privacy_violations_image_rights/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁷⁹ Flinkkilä and Others v Finland No 25576/04 §75; Saaristo and Others v Finland, no 184/06 §61

⁸⁰ S. and Marper v United Kingdom No 30562/04, 30566/04

⁸¹ CG v Facebook Ireland Ltd. [2016] NICA 54

távolította el a bejegyzéseket. A szolgáltató azzal védekezett, hogy az értesítést levél kaptam, és nem saját értesítési rendszerén keresztül, így az nem megfelelő formában érkezett hozzá. A Bíróság kimondta ugyanakkor, hogy a szolgáltató az értesítés formájától függetlenül köteles eljárni.⁸²

A személyes adatok védelmének megsértése mellett, a képmáshoz fűződő jogsértések esete is igen gyakori. A magán- és családi élet tiszteletben tartása védi azokat a fényképeket vagy videókat, amelyek egy személy képét tartalmazzák. A véleménynyilvánítás szabadsága ugyanakkor magában foglalja a fényképek közzétételének jogát is,⁸³ azonban ez egy olyan terület, ahol mások jogainak és jó hírnevének védelme különös védelmet élvez, mivel a fényképek nagyon személyes vagy akár intim információkat is tartalmazhatnak az egyénről vagy családjáról.⁸⁴ Az EJEB gyakorlatában a képmáshoz való jog védelmet élvez, mivel egy személy képmása személyiségének egyik legfőbb jellemzője, hiszen feltárja a személy egyedi jellemzőit és megkülönbözteti őt embertársaitól.⁸⁵ Éppen ezért, a képmás védelméhez való jog a személyes fejlődés egyik alapvető eleme, és főként az egyén azon jogát feltételezi, hogy ellenőrizze a kép használatát, ideértve annak jogát is, hogy megtagadja a kép közzétételét.⁸⁶ Megfigyelhető ugyanakkor az EJEB gyakorlatában egy vizsgálati teszt-rendszer, amelyet a véleménynyilvánítás szabadságnak és a képmáshoz fűződő jogok kapcsán a jóhírnév összeütközésekor elemez. A vizsgálat tárgyát a) közérdekű vitához való hozzájárulás; b) az érintett személy közismertségének mértéke; c) az érintett személy korábbi magatartása; d) az információ megszerzésének módja és valóságosága; e) tartalma, formája és a kifogásolt következményei képezik.⁸⁷

⁸² Koltay 2019, 27.o, Lorna Woods: When is Facebook liable for illegal content under the E-commerce Directive? CG v Facebook in the Northern Ireland courts. EU Law Analysis, 2017.01.19., <https://eulawanalysis.blogspot.com/2017/01/when-is-facebook-liable-for-illegal.html>

⁸³ Axel Springer AG v Germany No 39954/08 §57, Verlagsgruppe News GmbH v Austria No 59631/09

⁸⁴ Von Hannover v Germany (No 2) No 40660/08, 60641/08 §103

⁸⁵ López Ribalda and Others v Spain No 1874/13, 8567/13 §87–91

⁸⁶ Von Hannover v Germany (No 2) No 40660/08, 60641/08 §96

⁸⁷ Axel Springer AG v Germany No 39954/08 §89-95; Couderc and Hachette Filipacchi Associés v France No 40454/07 § 90-93; Rodina v Latvia No 48534/10, 19532/15 §104

3.7 Szellemi tulajdont sértő tartalom

Az információkhoz való könnyű hozzáférés az internet és a közösségi média által kínált lehetőségek közé tartozik. Az önkifejezés és kreativitás eszközei, a szellemi alkotások és az innovációs ötletek azonban egy olyan közegben, ahol egy kattintással máris a sajátunknak vallhatjuk őket, fokozottan ki vannak téve a lopás és másolás veszélyének. A szerzői jogokat és szellemi tulajdont ugyanakkor az EJEE 1. jegyzőkönyvének 1. cikkében rögzített garanciák védik.⁸⁸ Éppen ezért szükséges, hogy az interneten elkövetett szerzői jogsértéseket is megfelelően kezeljék a szolgáltatók. Az összes megosztott tartalom a felhasználó tulajdonát képezi, amennyiben nem jelöli meg a tartalom forrását. Ha azonban egy bejegyzéssel szemben a tulajdonostól vagy egy hivatalos képviselőtől értesítés érkezik, a szolgáltató vizsgálat után törli vagy korlátozza a tartalmat. Ebben a kategóriában kerülnek szabályozásra mind a szerzői jogokat sértő, mind a védjegybitorlást megvalósító tartalmak.⁸⁹ A szolgáltatók, különösen a YouTube kifejezetten szigorúan kezeli ezeket a jogsértéseket, hosszabb vizsgálat és eljárás után jutnak döntésre, mely magával vonhatja nem csak a tartalom eltávolítását, de magának a profilnak a törlését is.⁹⁰ Érdekes eset volt továbbá, az Ashby Donald és társai kontra Franciaország ügy, ahol a fotográfusok felelősségét tárgyalták, amiért divatbemutatókról készült fényképeket tettek közzé az interneten a jogtulajdonosok engedélye nélkül. A bíróság megállapította, hogy a divatházak jogai élveznek elsőbbséget ebben az ügyben, hiszen a fényképek internetes kereskedelmi célú közzététele a jogtulajdonosok - a divatházak, amelyek alkotásai a jogsértő fényképeken megjelentek - engedélye nélkül a szerzői jogok törvényes védelmének megsértését jelentik.⁹¹

Egy másik ügyben az egyik vezető fájlmegosztó szolgáltatásának, a „The Pirate Bay” létrehozóinak, 2013-ban megállapította a Bíróság a felelősségét szellemi tulajdon védelmének megsértéséért, mivel a webhely felhasználóinak segítették a zenét, filmeket és számítógépes játékokat védő szerzői jogok megsértését.⁹²

Az ismertetett kategóriák vizsgálata során, jól látható, hogy az egyes tartalmak sokszor több jogot is sérthetnek vagy korlátozhatnak, éppen ezért nélkülözhetetlen a tartalmak megfelelő vizsgálata és szükség szerint moderálása.

⁸⁸ Neij and Sunde Kolmisoppi v Sweden No 40397/12

⁸⁹ https://www.facebook.com/communitystandards/respecting_intellectual_property/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁹⁰ <https://www.youtube.com/intl/hu/about/copyright/#support-and-troubleshooting/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁹¹ Ashby Donald and Others v France no 36769/08 § 4

⁹² Neij and Sunde Kolmisoppi v Sweden no 40397/12

4. Tartalommoderálás

A tárgyalt tényezők alapján tehát megállapítható, hogy a tartalmak szabályozása és ellenőrzése során nehéz helyzetben vannak a szolgáltatók. Nem csak pontos és igazságos döntést várják el moderátoraiktól, de a minél gyorsabb eljárást is, ami a napi több millió bejegyzés mellett nem kis feladat. A Facebooknál például a tartalmak vizsgálata, vitás kérdések eldöntése a 2009-ben csupán 12 moderátor kezében volt. Ők próbálták igazságos döntést hozni, az akkor 120 millió felhasználó által közzétett tartalmak és jogösszeütközések tekintetében. Ma egyszerre alkalmaznak a mesterséges intelligenciát (MI-t) a 7.500, 40 nyelven dolgozó moderátor mellett.⁹³ Felmerül ugyanakkor a kérdés, hogy vajon melyik a leghatékonyabb eljárás, illetve a folyamat során ki számít jobb kontrollernak: a mesterséges intelligenciát alkalmazó gép vagy a mérlegelés után döntést hozó ember.

4.1. Az ember, mint moderátor alkalmazhatósága

Nagy előnye az emberi moderátorok alkalmazásának a mesterséges intelligenciával szemben, hogy képes a mérlegelésre, így vitathatatlan, hogy a nem pontosan definiált tartalmak tekintetében alkalmazásuk elsőbbséget élvez. Nem csak a gyűlöletbeszéd megállapításánál hasznos a mérlegelés,⁹⁴ de az egyes irányelvet sértő tartalmak esetén is nagy szükség van a kontextus megfelelő felmérésére és értelmezésére ahhoz, hogy eldönthető legyen egy tartalmat törölni, vagy csak korlátozni kell-e.

Az emberi erőforrás alkalmazásának viszont hátránya, hogy ekkora mennyiségű adathalmaz ellenőrzése nem csak hogy időigényes, de meglehetősen megterhelő is mind fizikailag mind szellemileg. Az sem feltétlenül biztos, hogy két moderátor egységes választ fog nyújtani egy olyan kérdésben, amiben a szolgáltatók nem rendelkeznek egyértelmű és konzekvens szabályozással, a saját véleménye általi befolyásoltságról nem is beszélve.⁹⁵ Megkérdőjelezhető továbbá az a tény is, hogy a moderátori munkakör a jó kommunikációs képességen és monotonitástűrően kívül semmilyen speciális képesítést nem kíván meg, ugyanakkor az ő kezükbe kerül több millió ember jogai feletti döntés.⁹⁶

⁹³ https://www.vice.com/en_us/article/xwk9zd/how-facebook-content-moderation-works/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁹⁴ European Audiovisual Observatory: The legal framework for video-sharing platforms [A videomegosztó platformok jogi kerete] 2018, 12.o.

⁹⁵ https://www.vice.com/en_us/article/xwk9zd/how-facebook-content-moderation-works/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

⁹⁶ <https://www.indeed.com/q-Facebook-Moderator-jobs.html/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

4.2. A mesterséges intelligencia alkalmazhatósága és hatásai

Magának a mesterséges intelligenciának nincs pontos definíciója, az emberi intelligenciához kapcsolódó feladatok, mint az érzékelés, gondolkodás és cselekvés gépi megoldását kutatja.⁹⁷ Működését és tanulását tekintve megkülönböztethetjük a gépi tanulást (machine learning) és a mély tanulást (deep learning).⁹⁸

Gépi tanulás esetén azt vizsgáljuk, hogy a mesterséges intelligencia miként tudja a szabályokat és összefüggéseket a rendelkezésre bocsátott adatokból elsajátítani, illetve a vizsgált információk alapján következtetéseket levonni újabb tartalmakra vonatkozóan.⁹⁹

Mély tanulás esetén a gép egy mesterséges neuronhálót alkalmaz, amit az emberi agyat modellezi. Ez lényegében egy olyan rendszert jelent, ahol különböző rétegeket különít el egymástól, így építve fel egy egységet. Minden egyes réteg egy újabb és újabb értékkel, információval rendelkezik.¹⁰⁰ Mivel ezek a mesterséges neuronhálók esetenként akár több 100 rétegből is állhatnak, így igen komplex adatok feldolgozására is képesek ezzel a technikával. Ez azt a módszert alkalmazza a mesterséges intelligencia képek felismerése esetén is.¹⁰¹

A Facebook által alkalmazott mesterséges intelligenciát a moderátoraitól kapott adatokkal képezték, és mostanra képessé vált a spamok 100%-át, a terror tartalmú cselekmények 99,5%-át, az álfelhasználók 98,5%-át, a meztelenséggel és szexualitással kapcsolatos tartalmak 96% és az erőszakos ábrázolások 86%-át kiszűrni.¹⁰² Felmerül a kérdés, hogy az elért eredmények alapján miért nem elegendő csak az mesterséges intelligencia alkalmazása. Való igaz, hogy sokkal gyorsabban dolgozik, mint az ember, lényegesen terhelhetőbb, és az ismert adatok tekintetében pontos eredményt ad, ugyanakkor nem képes a mérlegelésre és minden kérdés eldöntésére. Jelenlegi állapotában még nem elég fejlett ahhoz, hogy értelmezni tudja az emberi nyelv és kultúra minden vonását, legyen szó például humorról vagy iróniáról, illetve a gyűlöletbeszédnek is csak 38%-át képes kiszűrni.¹⁰³

⁹⁷ Jeff Mc Frockman: Artificial Intelligence and Machine Learning [Mesterséges intelligencia és gépi tanulás] önállóan megjelent, 2019, 11-12.o.

⁹⁸ Stuart Russel – Peter Norvig: Artificial Intelligence: A Modern Approach [Mesterséges intelligencia: modern megközelítés] Pearson Education (US), 2020, 651.o.750.o.

⁹⁹ Shai Shalev-Shwartz – Shai Ben-David: Understanding Machine Learning: From Theory to Algorithms [A gépi tanulás megértése: elmélettől algoritmusokig], Cambridge University Press, 2014,3.o.

¹⁰⁰ Richard E. Neapolitan – Xia Jiang: Artificial Intelligence with an Introduction to Machine Learning [Mesterséges intelligencia a gépi tanulás bevezetésével] CRC Press, 2018, 389.o.

¹⁰¹ Accessnow: Human Rights in the age of Artificial Intelligence (2018), 8-10.o. <https://www.accessnow.org/cms/assets/uploads/2018/11/AI-and-Human-Rights.pdf/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

¹⁰² <https://www.vice.com/en/article/bjp7jm/vengeance-porn-database/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

¹⁰³ https://www.vice.com/en_us/article/xwk9zd/how-facebook-content-moderation-works/ (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

A moderáláson kívül az algoritmusok használata új sajátos kihívásokat vet fel a tartalomhoz való hozzáféréssel és az információk pluralizmusával kapcsolatban. A mesterséges intelligencia lehetővé teszi, hogy a felhasználók preferenciáiknak megfelelő tartalmakhoz jussanak, amely a tartalmat szűrő algoritmusokon alapuló komplex automatizált döntéshozatali rendszerek eredménye. A mesterséges intelligencia megkönnyíti a hatalmas mennyiségű adat és kép összegyűjtését, feldolgozását és felhasználását. Ugyanakkor a mesterséges intelligencia ellenkező hatást is kiválthat szűrési mechanizmusaival. Nyomon követheti az emberek online tevékenységeit, ellenőrizheti keresési előzményeit, így alkotva meg egy profilt, mely az egyén digitális identitásának részévé válik. Mind ezek után a tartalmak kiválasztása az egyes felhasználókról gyűjtött adatok értékelése nyomán történik, speciális szűrőbuborékokat létrehozva. Ezek a szűrők azonban korlátozza a felhasználókat a szabad választásban, a gondolatszabadságában, hiszen homogenizálja az információkat, így válva képessé akár az emberek véleményét manipulálni.¹⁰⁴

A közösségi médiaplatformok is gazdasági elvek szerint működnek, így üzleti modelljük szerves része, hogy a szóban forgó szolgáltatásokat reklámokkal finanszírozzák. Azzal, hogy felépítik a felhasználók digitális identitását, képesek a reklámokat is személyre szabottan, célzottan hirdetni. Minél több információ áll rendelkezésre, annál részletesebb ez a digitális, a platform által felépített profil,¹⁰⁵ így a szolgáltató gazdasági érdeke gyakran az egyén jogai elé kerül.

¹⁰⁴ European Audiovisual Observatory, 2018, 11.o.

¹⁰⁵ Koltay, 2019, 25.o.

5. Felügyelőbizottság (Oversight Board)

„A szabad véleménynyilvánítás tiszteletben tartásának biztosítása független ítélkezés útján” szól a Facebook új felállítása alatt álló intézményének, a Felügyelőbizottságnak (továbbiakban: Bizottság) tételmondata. Tekintve, hogy a Facebook felhasználóinak száma mára már 2 milliárdra nőtt, a szolgáltató szükségesnek látta egy bizottság felállítását, amely segít a Facebooknak megválaszolni az online véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos legnehezebb kérdéseket. A koncepció független döntéseket ígér, amelyekkel támogatja az emberek véleménynyilvánítás szabadságát és biztosítja, hogy ezeket a jogokat megfelelően tiszteletben tartsák. A Bizottság tartalmakkal kapcsolatos döntései a bejegyzések fenntartására vagy törlésére vonatkozóan kötelező érvényűek lesznek, vagyis a Facebooknak és Instagramnak végre kell hajtania azokat. A független döntést azzal tervezik biztosítani, hogy a 40 tag különböző tudományterületről és a világ minden tájáról érkezik. A bizottság ugyanakkor nem a meglévő tartalommoderálási rendszer kiterjesztése lesz, csupán kiválasztott számú különösen emblemikus eseteket fog kivizsgálni, annak meghatározására, hogy a döntések valóban összhangban voltak-e az irányelvekkel.

A felülvizsgálati eljárás menete a következő lesz: amennyiben a Facebook vagy az Instagram tartalmi döntésével a felhasználó nem ért egyet, úgy fellebbezést nyújthat be a Bizottsághoz. A Bizottság munkatársai értékelik a benyújtott eseteket, döntenek a beadvány elfogadhatóságáról. A Bizottság meghatározza azokat a kritériumokat, amelyek segítik, hogy olyan ügyek kerüljenek kiválasztásra, amelyek nehezek, jelentősek és globálisan relevánsak, így amelyek a jövőbeni politikát megalapozhatják. Az ügy kiválasztása után a tagokból álló testületet jelölnek ki, és információkat kapnak az alapos áttekintéshez. Ide tartoznak a fellebbezést benyújtó személy által megosztott információk, valamint a Facebook cégtől származó kontextusra vonatkozó információk, a vonatkozó jogi és adatvédelmi korlátozásoknak megfelelően. Ezt követően a Bizottság döntést hoz a tartalom sorsáról, majd az írásbeli indokolást elérhetővé teszi a hivatalos weboldalán. Azok a személyek, akiknek tartalmát felülvizsgálatra választották ki, dönthetnek úgy, hogy engedélyt adnak a testületnek olyan részletek megosztására, amelyek könnyen azonosíthatják őket. Végezetül a fellebbezést benyújtó személyt értesítik a testület döntéséről.¹⁰⁶ Véleményem szerint ugyanakkor hatékonyabb védelmet nyújtana, ha nem csak kiválasztott ügyekben járna el a Bizottság, hanem minden befogadásra alkalmas esetben.

¹⁰⁶ <https://www.oversightboard.com/> (utolsó letöltés: 2020.12.01.)

V. Jogkorlátozás törvényi feltételeinek vizsgálata, jogi megítélése a közösségi médiában

Mint, ahogy a kategorizálásnál is megfigyelhető, a posztok megosztása, illetve jogaink gyakorlása az online térben, szükségképpen összefonódik a véleménynyilvánítás szabadságával, éppen ezért az emberi jogi egyezmények is védik az internetes tartalmakat. E médium ugyanakkor sajátos formával bír, amely arra készítette a Bíróságokat, hogy az interneten történő véleménynyilvánítást bizonyos korlátok közé szorítsa,¹⁰⁷ hiszen az internetes tartalom és kommunikáció által az emberi jogok és szabadságok gyakorlása és az ez által okozott kár kockázata magasabb, mint a sajtóé.¹⁰⁸

A véleménynyilvánítás-, a szólás-, és a tájékozódás szabadsága szinte minden univerzális és regionális szabályozásban megtalálható, amelyek emberi és alapvető jogokról rendelkeznek, így az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának (1948 – UDHR) 19. cikkében, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 19. cikkében (1966 - ICCPR), az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikkében (1950 – ECHR/EJEE), valamint az Emberi Jogok Amerikai Egyezményének 4. cikkében (1950 – ACHR), és az Ember és a Népek Jogainak Afrikai Chartájának 9. cikkében (1981 – AChHPR).¹⁰⁹ Mivel ezek a jogok nem abszolút jogok,¹¹⁰ így a nevesített egyezmények lehetővé teszik, hogy korlátozás alá essenek, amennyiben azok megfelelnek a feltételeknek és a hármasteszt elemeinek.¹¹¹ Az európai szabályozást 1979-ben, a Sunday Times v Egyesült Királyság ügyben¹¹² dolgozta ki az EJEK, felállítva vele egy rendszert, amely segít meghatározni, hogy valóban jogsértésről beszélhetünk-e egy-egy intézkedés esetében, illetve, hogy a versengő jogok közül melyik élvez elsőbbséget és védelmet az adott ügy körülményeihez mérten. A beavatkozás akkor tekinthető megengedettnek, ha (a) az ilyen korlátozásokat törvény írja elő (legalitás elve), (b) ha törvényes célt követnek (legitimitás elve), (c) és e cél eléréséhez szükségesek (arányosság elve).¹¹³

¹⁰⁷ Council of Europe, Internet: case-law of the European Court of Human Rights Updated: June 2015, 17.o.

¹⁰⁸ Delfi AS v Estonia No 64569/09 §133; Editorial Board of Pravoye Delo and Shtetel v Ukraine No 33014/05 §63; Węgrzynowski and Smolczewski v Poland No 33846/07 §98

¹⁰⁹ Nicola Wenzel: Opinion and Expression, Freedom of International Protection, Oxford Public International Law, Oxford University Press, (2014) 1.o.

¹¹⁰ I/A Court H.R. Case of Kimel v Argentina. Merits, Reparations and Costs. Judgment of May 2, 2008. Series C No 177. Para. 54; I/A Court H.R. Case of Palamara-Iribarne v Chile No 73

¹¹¹ Article 19(3) ICCPR, Article 13(2) ACHR, Article 10(2) ECHR

¹¹² The Sunday Times v United Kingdom No 6538/74

¹¹³ Jan Oster: Media Freedom as a Fundamental Right, Cambridge University Press, 2019, 112.o., Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights Freedom of expression

A közösségi média platformjain ugyanakkor annak ellenére, hogy emberi jogok korlátozásáról beszélünk, a szolgáltatók mégsem e rendszer mentén járnak el, így a véleménynyilvánítás érvényesülését a platformok és azok irányelvei határozzák meg.¹¹⁴ Mindazonáltal, mivel a szolgáltatók ez esetben „kvázi államként” járnak el, így korlátozói, moderálói tevékenységüket érdemes e teszt vizsgálata alá vetni, tisztázva ezzel eljárásuk legalitását. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ha a kifogásolt korlátozás nem is közvetlenül az államtól, hanem a szolgáltatóktól származik, az államnak akkor is fennáll a pozitív kötelezettsége, hogy megvédje a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlását a szükségtelen beavatkozásoktól.¹¹⁵

1. Joghoz kötöttség (Legalitás elve)

A legalitás elve megköveteli, hogy a joggyakorlásba történő beavatkozást törvény határozza meg. A „törvényben meghatározott” kifejezés magába foglalja azt a kívánalmat, hogy a sérelmezett döntés jogalappal rendelkezzen a nemzeti jogban, továbbá, olyan követelményeket fogalmaz meg, melyek a törvény „milyenségével”, vagyis minőségével szemben támasztanak elvárásokat.¹¹⁶ Ezek közé tartozik, hogy a törvénynek az érintettek számára elérhetőnek kell lennie, illetve hatásainak előre láthatónak kell lenniük. A nemzeti jogalkotásban megkívánt pontosság foka – ami nem fedhet le minden egyes esetet – jelentős mértékben függ az adott jogszabály tartalmától, a szabályozandó jogterülettől, valamint a címzettek számától és helyzetétől.¹¹⁷ Az EJEB gyakorlatában egy norma csak akkor tekinthető törvénynek, ha azt kellő pontossággal fogalmazták meg, s így a polgárok megfelelően tudják cselekedeteiket szabályozni, illetve ésszerű mértékben képesek előre látni az adott cselekvés következményeit.¹¹⁸ Mivel ugyanakkor a törvényeknek lépést kell tartaniuk a világ gyorsan változó körülményeivel, előfordul, hogy az a legcélravezetőbb, ha bizonyos kifejezéseket, fogalmakat homályosan fogalmaz a törvényalkotó. Ilyen esetekben az irányadó magatartást a gyakorlat segíti értelmezni.¹¹⁹

¹¹⁴ Koltay 2019, 38 o.

¹¹⁵ Khurshid Mustafa and Tarzibachi v Sweden No 23883/06 §44–50

¹¹⁶ Ahmet Yildirim v Turkey No 3111/10, Gergely Gosztanyi: The European Court of Human Rights and The Access to Internet as a mean to receive and impart information and ideas, International Comparative Jurisprudence 2020 Volume 6 Issue 1, Mykolas Romeris University, 2020,

¹¹⁷ Magyar Jeti Zrt. v Hungary No 11257/16, Jan Oster, 2019, 129.o., The Sunday Times v United Kingdom No 6538/74, Margareta and Roger Andersson v Sweden App No 12963/87 (ECtHR, 25 February 1992) §75

¹¹⁸ Perinçek v Switzerland No 27510/08 §131

¹¹⁹ Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v France §41

Felmerül a kérdés ugyanakkor, hogy a szolgáltatók esetében az alapvető jogok korlátozása valóban megfelel-e a törvényesség elvének. Abban az esetben, amikor egy szolgáltató az értesítés-eltávolítás rendszer szerint jár el, a jogalapot az a jogszabály jelenti, amely a felelősségüket állapítja meg. Európában például az Eker. irányelv nemzeti jogba történő átültetése biztosítja az eljárásuk alapját, ugyanakkor az irányelv nem határozza meg mi számít jogsértő tartalomnak, és mi elfogadhatónak. A tartalmak ellenőrzése során ugyanakkor nem csak az értesítés-eltávolítás rendszer alapján járnak el, hanem szükségszerű önkéntesszabályozást is végeznek. Ebben az esetben, a szolgáltatókat az általános szerződési feltételek hatalmazzák fel, hogy irányelvei és közösségi alapelveik, emberek milliói számára bírjanak kötelező erővel, amennyiben szolgáltatásaikat igénybe kívánják venni. Ebből következik, hogy a platform és a felhasználó viszonyában ebben az esetben a szerződés adja a jogalapot arra, hogy irányelvekkel korlátozhatja a joggyakorlást. Ezeket a szerződéseket a szolgáltató határozza meg egyoldalúan, minden felhasználóra nézve azonos feltétellel s megkötése után egyoldalúan módosíthatja azt.¹²⁰ Noha a szerződések és az irányelvek mindenki számára elérhetők, és így magatartását mindenki megfelelően tudná ezek tartalmához igazítani, a magánjogi szerződések és pusztán az alapelvek mégsem tartoznak a „törvény által meghatározott” kategóriába. Hasonlóképp problémát jelent továbbá az is, hogy mit azt láthattuk, az ismertetett esetek során, az alapelvek sokszor még csak összhangban sincsenek az egyes államok szabályozásával.

Mindebből az következhet, hogy a Bíróság megállapíthatja a legalitás elvének megsértését. Amennyiben azonban ez mégsem így történik, úgy a teszt másik két elemét is vizsgálja, ezért eljárásuk teljeskörű elemzése érdekében ismertetem a további elemeket is.

¹²⁰ Koltay 2019, 38-39 o.

2. Legitim cél (Legitimitás elve)

A teszt második lépcsője a legitimitás elvének vizsgálata, miszerint a korlátozás akkor megengedett, ha az egy legitim célt szolgál. Az alapvető jogok megengedett korlátozásainak felsorolása kimerítő az emberi jogi egyezményekben.¹²¹ A beavatkozás akkor megengedett, ha a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása, vagy a Bíróság tekintélyének és parttalanságának fenntartása céljából történik.¹²² A közösségi alapelvek elérni kívánt céljai, mint ahogy azt a tartalmak csoportosításánál megfigyelhettük, összhangban vannak az emberi jogi egyezmények céljaival.

Az alábbi táblázat szolgáltatott szemléltetni, hogy az egyes tartalom kategóriák kapcsán a közzététel jogalapja milyen lehetséges összeütközésekhez vezethet. Mint azt korábban már kifejtettem, a megosztásra a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jog hatalmazza fel a felhasználót, a maga összes részjogosítványával együtt, azonban ennek gyakorlása során korlátozhatóvá válik szükséges és arányos mértékben amennyiben, a tartalom egy másik – adott esetben mérlegelés után is csak nehezen eldöntve, de – alapvető jogot túlzó csorbít. Érdemes ugyanakkor figyelembe venni azt is, hogy a szolgáltatók magánszemélyek, így a tartalommoderálást az ismertetett célokon túl saját gazdasági érdekük is motiválhatja.

¹²¹ Agnes Callamard 'Expert meeting on the links between articles 19 and 20 of the ICCPR: Freedom of expression and advocacy of religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence' (OHCHR Experts Papers, Geneva, 2-3 October 2008); Manfred Nowak, U.N. Covenant on Civil and Political Rights (2nd revised edition, N.P. Engel Publisher 2005) 468-480; Marc J Bossuyt, Guide To The "Travaux Préparatoires" of the ICCPR, Martinus Nijhoff Publishers, 1987) 375., Bayev and Others v Russia, No 67667/09 §83

¹²² Article 10(2) ECHR, Article 19(3) ICCPR, Article 13(2) ACHR and Article 27(2) AfCHPR

Kategória	Közzététel jogalapja	Megsértett jog / Legitim cél	
1. Erőszak és megrázó tartalom		<ul style="list-style-type: none"> – Emberi méltóság – Személyi sérthetlenséghez való jog (testi, szellemi) – Magánélet védelméhez való jog 	
2. Káros, szabályozás alá eső termékek, veszélyes tartalom		<ul style="list-style-type: none"> – Közkerölcs, egészségvédelem – Bűn-, rendbontás megelőzése – Személyi sérthetlenséghez való jog (testi, szellemi) 	
3. Spam, álhírek, álprofilok, megtévesztő tartalom		<ul style="list-style-type: none"> – Személyes adatok védelme – Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog – A gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadság – A megkülönböztetés tilalma 	
4. Zaklatás, gyűlöletbeszéd, fenyegető tartalom		<ul style="list-style-type: none"> – Véleménynyilvánítás szabadsága – Szólásszabadsága – Tájékoztatás szabadsága 	<ul style="list-style-type: none"> – Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog – Személyes adatok védelme – Személyi sérthetlenséghez való jog (testi, szellemi)
5. Meztelenség, szexuális tartalom			<ul style="list-style-type: none"> – Emberi méltósághoz való jog – Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog – Megkülönböztetés tilalma
6. Adatvédelmet, képmást sértő tartalom			<ul style="list-style-type: none"> – Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog – Képmáshoz fűződő jog védelme
7. Szellemi tulajdont sértő tartalom			<ul style="list-style-type: none"> – Tulajdonhoz való jog (szellemi tulajdon)

3. Szükségesség egy demokratikus társadalomban (Arányosság elve)

A véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás szükségességének felmérésére az EJEB általános elveket fogalmazott meg.¹²³ Az arányossági teszt a következőket vizsgálja: (3.1.) a beavatkozás alkalmas volt-e az elérni kívánt törvényes cél elérésére (alkalmasság); (3.2) a beavatkozás a legkevésbé korlátozó eszköz volt-e azok között, amelyek elérhetik a törvényes célt (szükségszerűséget); és (3.3) a beavatkozás szigorúan arányos volt-e az elérni kívánt törvényes céllal.¹²⁴

3.1 Alkalmasság

Ezen a lépcsőfokon azt kell megvizsgálni, hogy a szóban forgó beavatkozás megfelelő volt-e funkciójának, vagyis a törvényes cél elérésének. A közösségi média esetében, az alkalmasság nehezebben válaszolható meg, hiszen, ha eltávolítanak egy tartalmat az egy konkrét bejegyzésre vonatkozik és nem általánosságban a kifogásolt tartalomra., Ez alatt azt értem, hogy ugyan az már bejegyzés már nem lesz elérhető, azonban ez nem gátolja meg a felhasználókat abban, hogy az adott tartalmat újra feltöltsék vagy megosszák.¹²⁵ Ugyan ez a probléma merül fel a feledéshez való jog kapcsán is, azonban 2014 óta a keresőmotorok esetében lehetővé tette a gyakorlat, hogy a felhasználók bizonyos esetekben eltávolítási kérelemmel forduljanak az üzemeltetőkhez, így kérve bizonyos keresési eredmények, rájuk vonatkozó adatok találatok közüli törlését.¹²⁶ A közösségi média platformjain ugyanakkor nincs ilyen generális korlátozás a hozzáférés kapcsán, ha egy tartalom ismételten felkerül, újra végig kell mennie a jelentési és eltávolítási folyamatom.

¹²³ Handyside v United Kingdom No 5493/72, Stoll v Switzerland No 69698/01 §101, Morice v France §124, Pentikäinen v France §87, Kristina Cendic – Gergely Gosztanyi: Freedom Of Expression In Times Of Covid-19: Chilling Effect In Hungary And Serbia, Institute for Research and European Studies, 2020, 16.o.

¹²⁴ Jan Oster 2019, 123-124.o.

¹²⁵ William H. Dutton – Anna Dopatka – Michael Hills – Ginette Law – Victoria Nash: Freedom of Connection Freedom of Expression: The Changing Legal and Regulatory Ecology Shaping the Internet, UNESCO Publishing, 2011, 36.o.

¹²⁶ Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González C-131/12

3.2 Szükségesség

Az arányosság elvének második lépésénél azt vizsgáljuk, hogy fennállt-e egy sürgető társadalmi igény a beavatkozásra, illetve, hogy szükség volt-e a jog vagy az érdek védelmére az adott esetben tett módon.¹²⁷ A bemutatott jogsértések kapcsán láthatóvá vált, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásra szükség van a többi emberi jog érvényesüléséhez. Az ehhez választható eszközök az internetes tartalomhoz való hozzáférés blokkolásában, szűrésében vagy törlésében jelölhetők meg, azonban fontos, hogy az intézkedésnek tiszteletben tartsák az arányosság határait is.¹²⁸

3.3 Arányosság

A gyakorlat szerint ahhoz, hogy egy intézkedést arányosnak tartsanak egy demokratikus társadalomban, nem lehet más eszköz ugyanannak a célnak az eléréséhez, amely kevésbé korlátozná az érintett alapjogot,¹²⁹ a jogok kiegyensúlyozásának arányosnak kell lennie.¹³⁰ A vizsgálat során mérlegelni kell, hogy az a hatás, amelyet a korlátozás az internet azon képességére gyakorolhat, hogy garantálja és elősegítse a véleménynyilvánítás szabadságát, azokkal az előnyökkel szemben, amelyeket a korlátozás más érdekek védelmében nyújtana megfelel-e az arányosság elvének.¹³¹ Az arányosság gyakran ott dől meg, amikor nem csak egy kifogásolt bejegyzést, hanem egy egész oldalt, vagy fiókot törölnek, ezzel teljesen kizárva a felhasználót a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásából online szintén.¹³²

Következtetésképpen megállapítható tehát, hogy a szolgáltatók alapjogkorlátozása nem felel meg teljes mértékben a hármasteszt ismertetett elemeinek. Az eljárás – mint kifejtettem – már a legalitás elvénel elbukik, hiszen nem rendelkezik megfelelő jogi alappal a nemzeti szabályozásban. Az irányelvek célkitűzései ugyan egybeesnek az emberi jogi egyezmények legitim céljaival, azonban, ha a korlátozás mögött a szolgáltató gazdasági érdeke vagy az állam elnyomó céljai húzódnak meg, már kevésbé mondható konformnak az emberi jogi egyezményekkel. Az arányosság elvét tekintve általában megfelel a tesztnek, amikor csak az adott tartalmat korlátozza, ugyanakkor ez nem feltétlenül szab gátat a sértő tartalom terjedésének.

¹²⁷ *Handyside v United Kingdom* No 5493/72 §48; *IACtHR, Fontevecchia and D’Amico v Argentina* 12.524 §54

¹²⁸ Európa Tanács, 2014, 4.o.

¹²⁹ *Glor v Switzerland* No 13444/04

¹³⁰ *Couderc and Hachette Filipacchi Associés v France* No 40454/07 §79; *Von Hannover v Germany* No 40660/08, 60641/08 §103

¹³¹ *IACHR: Office Of The Special Rapporteur For Freedom Of Expression Of The Inter-American Commission On Human Rights Freedom Of Expression And The Internet*, 2013, 26.o.

¹³² *CasaPound v Facebook (Italy)* R. G. 59264/2019

VI. Javaslat szabályozási utak kialakítására

Jól látható, hogy nem csak a szolgáltatók felelősségének szabályozása, de az eljárásuk alapjául szolgáló irányelvek és a tartalmak vizsgálata is még eltérő, helyenként kaotikus és kiforratlan. Ahhoz, hogy alapvető jogaink gyakorlása és védelme az interneten és a közösségi médiában is megvalósulhasson még sok változtatáson kell átesnie a jelenlegi szabályozásnak. Kutatásom során kidolgoztam egy megoldási javaslatot, egy olyan vegyes rendszert a tartalmak vizsgálatára, ami egyszerre alkalmazza a mesterséges intelligenciát gépi és mély tanulással, valamint a moderátorok mérlegelését.

Ami a közösségi irányelveket illeti, mindenképpen szükségesnek látom egy egységes szabályozás kidolgozást. Egy olyan nemzetközi egyezmény megalkotását, amely egyszerre fogalmazza meg a szolgáltatók felelősségét, és egyszerre határozza meg, hogy mi számít jogsértő tartalomnak és mi nem. Ez lehetővé tenné a nehezen definiálható fogalmak kérdésének orvosolását is. Elképzeléseim szerint ez az egyezmény kötelező erővel bírna a szolgáltatók működésére, így megadná a nemzeti jogalapot is a szabályozásra, hiszen az egyezményhez csatlakozó országok átültetnék azt a hazai szabályozásba. Az államonként eltérő szabályozást ezáltal egységes alapra lehetne hozni, ugyanakkor az olyan esetekben, ahol az adott tartalom az egyik országban jogsértő, míg a másikban megengedett, alkalmazhatnák a fenntartás jogintézményét, így hidalva át az egységes rendszer nyújtotta problémákat. Ebben az esetben továbbra is működhetne az az eljárás, hogy azoknál az országoknál, ahol a tartalom jogsértő, a szolgáltató nem engedi a hozzáférést IP cím alapján.

Miután rendelkezésre állnak az eljárás alapját szolgáló szabályok, a tartalmak vizsgálatát egy több szintű rendszerben képzelem el, mely működését tekintve a következőképpen írható le: Először is a felhasználó feltölti a tartalmat a közösségi médiába, ami egy azonnali előzetes vizsgálat alá kerül, amit a mesterséges intelligencia segítségével végeznek el. Spamek, álprofilok, clickbait és fake news tartalmak esetén – a mesterséges intelligencia közel 100%-os sikerrel jár el - a gép a törlés mellett dönt. A többi tartalmat géptanulás alkalmazásával korábbi adatok és modellek, valamint a mélytanulás során alkalmazandó neuronháló segítségével kategóriákba osztja. A kategorizálás csoportokba történik, amelyek öt elkülönült osztályt testesítenek meg a szolgáltató rendszerén belül. Ezek a csoportok 1) az erőszakos és megrázó, illetve káros és veszélyes tartalmak; 2) a meztelenséggel és szexualitással kapcsolatos tartalmak; 3) a gyűlöletbeszéd, adatvédelmet és képmást sértő tartalmak; 4) a szellemi tulajdont sértő tartalmak; és egy 5) nem besorolható

tartalom kategóriára oszlanak. Amennyiben egy tartalmat valamely felhasználó jelent, úgy az az adat is az első szintre kerül.

A csoportosítás után, ezen a második szinten már emberi moderátorok dolgoznak a különböző osztályokon, így segítve a specializációjukat különböző kérdések eldöntésére. Nem tartom megengedhetőnek, hogy a sokszor embertelen munkakörnyezetben dolgozó, extra képzést nem igénylő moderátorok kezében legyen a végső döntés jogaink tekintetében. Meglátásom szerint, hatékonyabban tudnák ellátni feladatukat, ha az adott kategóriákra tekintettel képzéseket biztosítanának számukra, hogy a lehető legnagyobb felkészültséggel tudják meghatározni az egyes tartalmak sorsát. Erre különösen nagy szükség lenne, hiszen a gyorsaság fontos szerepet játszik a moderálásban, így ez a speciális tudás lehetővé tenné számukra, hogy 24 órán belül elvégezzék a vizsgálatot. Ezen a szinten dönthetnek a tartalom törlése, korlátozás vagy engedélyezése mellett. A harmadik szinten a felülvizsgálati fórum található. Fellebbezéssel lehet élni a meghozott döntések ellen a felülvizsgálati fórum 5 tagú tanácsához fordulva. A fórumnak az alapvizsgálathoz képest további 24 óra áll rendelkezésre, amin belül köteles a megjelölt tartalmat és a meghozott döntést felülvizsgálni. Vizsgálat után a döntés fenntartása vagy módosítása mellett dönthet. Habár magánjogi szereplőkről beszélünk, mégsem szabad megfeledkeznünk arról, hogy egyes tartalmak jogokat sértenek. Abban az esetben, ha a felhasználó úgy érzi a döntés jogát szükségtelenül korlátozza vagy sérti, ultima ratio-ként a Bírósághoz fordulhat jogorvoslatért, hiszen a felülvizsgálati fórum döntése nem korlátozhatja ezt a jogát, de a Bíróságok túlterheltsége miatt, előzetes eljárásként kötelezővé tenném a szolgáltató rendszerén belüli vizsgálat lefolytatását.

Felmerülhet ugyanakkor a kérdés, hogy mennyiben indokolt a véleménynyilvánítás szabadságát akár 48 órára feleslegesen korlátozni, hiszen lehetséges, hogy a tartalom engedélyezés alá fog esni. Való igaz, hogy ez ideiglenes korlátozást jelent, ugyanakkor meggyőződésem, hogy érdemesebb ezt a jogot korlátozni átmenetileg, mintsem esetlegesen olyan tartalmak kerüljenek ki a közösségi médiába, melyek súlyosan sértik az emberi méltóságot, hiszen ismeretes a mondás, „ami egyszer az internetre felkerült, az ott is marad”, érzékeltetve ezzel, hogy a több millió ember tudatában, vagy akár készülékében lementve megmarad. Fontosnak tartom egy szankciórendszer kialakítását is, amelynek célja a speciális prevenció és az elrettentés a további szabályellenes magatartásoktól. Ez egy négy lépcsős rendszer lenne, amelynek első fokán csupán figyelmeztetnék a felhasználót. A következő szinten már ismételt szabályszegés esetén közzétételi lehetőségét korlátoznák. Rendszeres szabálysértés esetén felfüggesztenék a fiókját, majd pedig végezetül végső szankcióként a felhasználó törlésre kerülne.

VII. Összegzés

Való igaz, hogy a platformok irányelvi, szabályzati és felhasználási feltételei gyors és tömeges döntéseket eredményeznek, ugyanakkor a jelenlegi szabályozás nem tekinthető egy kiforrott, minden kritikától mentes rendszernek. Ahhoz, hogy jogaink gyakorlása és védelme az interneten és a közösségi médiában is megvalósulhasson hatékony együttműködésre lenne szükség az államok részéről egy egységes rendszer megvalósítása érdekében, hiszen mint láthattuk, tartalmak szabályozása és ellenőrzése során igencsak nehéz helyzetben vannak a szolgáltatók, ugyanis nem csak a pontos és igazságos döntést várják el moderátoraiktól, de ezzel egyszerre és ugyanolyan fontossággal a minél gyorsabb eljárást is.

A kutatás elején megfogalmazott tézisem, miszerint az internet végtelen információk halmaza, amely hálózatként köti össze az embereket, sajátos közösségeket alkotva, amelyeket az algoritmusok jelentős mértékben befolyásolnak, valamint, hogy a személyes, jelenlévők közötti interakciók hiányának áthidalása okán szükségszerű feltétele az aktív joggyakorlásnak a „freedom of expression” biztosítása bizonyítottan és igaznak találok.

Az Internet természetéből adódóan, határokon átívelő alapvető joggyakorlásról beszélhetünk, amely a szolgáltatók felügyelete alatt valósul meg. Mivel irányelveik főként magatartási szabályokat fogalmaznak meg, így a felhasználói szerződések hatálya alatt álló felhasználók egy azonos közösséghez tartoznak. Látható volt, miszerint a platformok több feladatra is igénybe veszik a mesterséges intelligencia és az algoritmusok segítségét, így elvitathatatlan, hogy az algoritmusok jelentős mértékben befolyásolják jogaink érvényesülését, a digitális identitás megalkotásától kezdve a tartalommoderálásig. A véleménynyilvánítás szabadsága, mint az alapvető joggyakorlás szükségszerű feltétele az online térben, bizonyos esetekben szükségszerű, hogy korlátozás alá essen, ugyanakkor fokozott védelemre is szorul elkerülve a túlzó korlátozásokat. A megfelelő jogi szabályozással és eljárási rendszer felállításával ugyanakkor elérhető a cél, miszerint a közösségi média világa egy mindenki számára biztonságos szintérré váljon.

VIII. Irodalomjegyzék

Szakirodalom:

- [1.] Alberto J. Cerda Silva: Internet Freedom Is Not Enough: Towards An Internet Based On Human Rights, International Journal On Human Rights, 2013
- [2.] ARTICLE 19: Internet intermediaries:Dilemma of Liability, ARTICLE 19, 2013
- [3.] Bjarnadóttir, María Rún: Does the internet limit human rights protection? The case of revenge porn, Sussex Research Online, 2016
- [4.] Council of Europe, Internet: case-law of the European Court of Human Rights Updated: June 2015
- [5.] Európa Tanács: Comparative Study On Blocking, Filtering And Take-Down Of Illegal Internet Content, Council of Europe, 2017
- [6.] European Audiovisual Observatory: The legal framework for video-sharing platforms, 2018
- [7.] Gergely Gosztanyi: The European Court of Human Rights and The Access to Internet as a mean to receive and impart information and ideas, International Comparative Jurisprudence 2020 Volume 6 Issue 1, Mykolas Romeris University, 2020
- [8.] Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights Freedom of expression, 2020
- [9.] IACHR: Office Of The Special Rapporteur For Freedom Of Expression Of The Inter-American Commission On Human Rights Freedom Of Expression And The Internet, 2013
- [10.] James Banks: Regulating Hate Speech Online, International Review of Law, Computers & Technology, kiadás. 24, HeinOnline, 2010
- [11.] Jan Oster: European and International Media Law, Cambridge University Press, 2015
- [12.] Jan Oster: Media Freedom as a Fundamental Right, Cambridge University Press, 2019
- [13.] Jeff Mc Frockman: Artificial Intelligence and Machine Learning, önállóan megjelent, 2019

- [14.] Koltay András: A social media platformok jogi státusa a szólásszabadság nézőpontjából, In *Medias Res* 2019/1, VIII. Évfolyam, 1. Szám
- [15.] Koltay András: Az emberi jogok, az emberi méltóság és az alkotmányos rend védelme a magyar médiaszabályozásban, In *Medias Res* 2012/1, I. Évfolyam, 1. Szám
- [16.] Kristina Cendic – Gergely Gosztonyi: *Freedom Of Expression In Times Of Covid-19: Chilling Effect In Hungary And Serbia*, Institute for Research and European Studies, 2020
- [17.] Kyle Langvardt: *Regulating Online Content Moderation*, *Georgetown Law Journal*, 106. kiadás, HeinOnline 2018
- [18.] Nicola Wenzel: *Opinion and Expression, Freedom of International Protection*, Oxford Public International Law, Oxford University Press, 2014
- [19.] Richard E. Neapolitan – Xia Jiang: *Artificial Intelligence with an Introduction to Machine Learning*, CRC Press, 2018
- [20.] Shai Shalev-Shwartz – Shai Ben-David: *Understanding Machine Learning: From Theory to Algorithms*, Cambridge University Press, 2014
- [21.] Stuart Russel – Peter Norvig: *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, Pearson Education (US), 2020
- [22.] William H. Dutton – Anna Dopatka – Michael Hills – Ginette Law – Victoria Nash: *Freedom of Connection Freedom of Expression: The Changing Legal and Regulatory Ecology Shaping the Internet*, UNESCO Publishing, 2011

Jogszabályok:

- [1.] 2001. évi CVIII. törvény az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről
- [2.] Declaration on freedom of communication on the Internet (Adopted by the Committee of Ministers on 28 May 2003 at the 840th meeting of the Ministers' Deputies)
- [3.] Ember és a Népek Jogainak Afrikai Chartája (1981 – AChHPR)
- [4.] Emberi Jogok Amerikai Egyezménye (1950 – ACHR),
- [5.] Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (1948 – UDHR)
- [6.] Emberi Jogok Európai Egyezménye (1950 – ECHR/EJEE)

- [7.] Európai Parlament és a Tanács, a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelve
- [8.] Európai Parlament és a Tanács, a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelve
- [9.] Európai Parlament és a Tanács, a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról szóló 2018/1808 Irányelve (új AVMS irányelv)
- [10.] Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz - NetzDG)
- [11.] Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (ICCPR)

Jogesetek

- [1.] A.-M.V. v Finland No 53251/13
- [2.] Ahmet Yildirim v Turkey No 3111/10
- [3.] Akdas v Turkey No 41056/04
- [4.] Allenet de Ribemont v France No 15175/89
- [5.] Appleby And Others v The United Kingdom No 44306/98
- [6.] Ashby Donald and Others v France, No 36769/08
- [7.] Axel Springer AG v Germany No 39954/08
- [8.] Aydin v Turkey No 28293/95, 29494/95 and 30219/96
- [9.] Bayev and Others v Russia, No 67667/09
- [10.] Beizaras and Levickas v Lithuania, No 41288/15
- [11.] Bruggemann and Scheuten v Germany No 6959/75
- [12.] CasaPound v Facebook (Italy) R. G. 59264/2019
- [13.] Cengiz And Others V Turkey No 48226/10
- [14.] CG v Facebook Ireland Ltd. [2016] NICA 54
- [15.] Chauvy and Others v France No 64915/01.

- [16.] Couderc and Hachette Filipacchi Associés v France No 40454/07
- [17.] Cox v Turkey No 2933/03
- [18.] Davison v Loudoun Cty. Bd. of Supervisors, 267 F. Supp. 3d 702, 711 (E.D. Va. 2017),
aff'd sub nom. Davison v Randall, 912 F.3d 666 (4th Cir. 2019).
- [19.] Delfi AS v Estonia No 64569/09
- [20.] Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v Ukraine No 33014/05
- [21.] Elonis v United States 575 US, 2015
- [22.] Fatullayev v Azerbaijan No 40984/07
- [23.] Flinkkilä and Others v Finland, No 25576/04
- [24.] Garycki v Poland, No 36921/07
- [25.] Glor v Switzerland No 13444/04
- [26.] Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD)
and Mario Costeja González C-131/12
- [27.] Handyside v United Kingdom No 5493/72
- [28.] I/A Court H.R. Case of Kimel v Argentina No 177.
- [29.] I/A Court H.R. Case of Palamara- Iribarne v Chile. No 73.
- [30.] K.U. v Finland No 2872/02
- [31.] Khurshid Mustafa And Tarzibachi v Sweden, No 23883/06
- [32.] Knight First Amendment Institute v Donald J. Trump, United States, No 18-1691-cv
- [33.] Lindon, Otchakovsky- Laurens and July v France, No 21279/02, 36448/02
- [34.] López Ribalda and Others v Spain No. 1874/13, 8567/13
- [35.] Magyar Jeti Zrt. v Hungary No 11257/16
- [36.] Mouvement raëlien suisse v Switzerland No 16354/06
- [37.] Müller v Switzerland No 10737/84
- [38.] Neij and Sunde Kolmisoppi v Sweden No 40397/12
- [39.] Nicolae Virgiliu Tănase v Romania No 41720/13
- [40.] Open Door and Dublin Well Woman v Ireland No 14234/88; 14235/88

- [41.] Perinçek v Switzerland No 27510/08
- [42.] Polanco Torres and Movilla Polanco v Spain No 34147/06
- [43.] Rodina v Latvia No 48534/10,19532/15
- [44.] S. and Marper v United Kingdom No 30562/04, 30566/04
- [45.] Saaristo and Others v Finland, No 184/06
- [46.] Sekmadienis Ltd. v Lithuania No 69317/14
- [47.] Société de conception de presse et d'édition and Ponson v France, No 26935/05
- [48.] Stoll v Switzerland No 69698/01
- [49.] The Eastland District Court. Case No S-36/2014. 27 March 2015.
- [50.] The Sunday Times V The United Kingdom No 6538/74
- [51.] Verlagsgruppe News GmbH v Austria No 59631/09
- [52.] Von Hannover v Germany (No 2) No. 40660/08, 60641/08
- [53.] Węgrzynowski and Smolczewski v Poland No 33846/07
- [54.] Wikimedia Foundation Inc. And Others v Turkey No 2017/22355, 26.12.2019
- [55.] Yahoo! Inc. v La Ligue Contre Le Racisme et l'antisemitisme (LICRA), 433 F.3d 1199 (9th Cir. 2006)

Weboldalak:

- [1.] Accessnow: Human Rights In The Age Of Artificial Intelligence (2018)
<https://www.accessnow.org/cms/assets/uploads/2018/11/AI-and-Human-Rights.pdf/>
utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [2.] <https://www.article19.org/resources/internet-intermediaries-dilemma-liability-q/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [3.] <https://www.vice.com/en/article/bjp7jm/vengeance-porn-database/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [4.] Jason Koebler - Joseph Cox: The Impossible Job: Inside Facebook's Struggle to Moderate Two Billion People https://www.vice.com/en_us/article/xwk9zd/how-facebook-content-moderation-works/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [5.] Lorna Woods: When is Facebook liable for illegal content under the E-commerce Directive? CG v Facebook in the Northern Ireland courts. EU Law Analysis <https://eulawanalysis.blogspot.com/2017/01/when-is-facebook-liable-for-illegal.html/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [6.] <https://www.theverge.com/2020/11/7/21552606/trump-twitter-world-leader-public-interest-exception-ends-january-loss/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [7.] <https://internetshutdowns.in/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [8.] <https://www.oversightboard.com/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [9.] <https://twitter.com/realDonaldTrump/> utolsó letöltés: 2020.12.01.

Facebook Közösségi alapelvek és YouTube közösségi irányelvek:

- [1.] <https://www.facebook.com/communitystandards/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [2.] <https://www.youtube.com/intl/hu/about/policies/#community-guidelines/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [3.] https://www.facebook.com/communitystandards/sexual_exploitation_adults/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [4.] <https://support.google.com/youtube/answer/2802002?hl=hu/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [5.] https://www.facebook.com/communitystandards/regulated_goods/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [6.] <https://support.google.com/youtube/answer/2801964?hl=hu/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [7.] https://www.facebook.com/communitystandards/credible_violence/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [8.] <https://support.google.com/youtube/answer/2802008?hl=hu/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [9.] <https://www.facebook.com/communitystandards/bullying/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [10.] https://support.google.com/youtube/answer/2802268?visit_id=1-636215053151010017-1930197662&rd=1&hl=hu/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [11.] https://www.facebook.com/communitystandards/integrity_authenticity/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [12.] <https://support.google.com/youtube/answer/2801973?hl=hu/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [13.] https://www.facebook.com/communitystandards/hate_speech/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [14.] <https://support.google.com/youtube/answer/2801939?hl=hu/> utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [15.] https://www.facebook.com/communitystandards/privacy_violations_image_rights/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [16.] https://www.facebook.com/communitystandards/respecting_intellectual_property/ utolsó letöltés: 2020.12.01.
- [17.] <https://www.youtube.com/intl/hu/about/copyright/#support-and-troubleshooting/> utolsó letöltés: 2020.12.01.